

EURÓPSKY PROGRAM PRE KULTÚRU

**PRACOVNÝ PLÁN PRE KULTÚRU NA ROKY
2011-2014**

SEPTEMBER 2012

SPRÁVA

- **PRAKTICKÝCH SPÔSOBOCH ZNÍŽENIA
NÁKLADOV NA POŽIČIAVANIE
A VYPOŽIČIAVANIE PREDMETOV
KULTÚRNEJ HODNOTY
MEDZI ČLENSKÝMI ŠTÁTMI
EURÓPSKEJ ÚNIE**

OTVORENÁ METÓDA KOORDINÁCIE (OMK)
PRACOVNÁ SKUPINA EXPERTOV Z ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ PRE MOBILITU ZBIEROK

EURÓPSKA ÚNIA

EURÓPSKY PROGRAM PRE KULTÚRU

PRACOVNÝ PLÁN PRE KULTÚRU NA ROKY
2011-2014

SEPTEMBER 2012

SPRÁVA

- **PRAKTICKÝCH SPÔSOBOCH ZNÍŽENIA
NÁKLADOV NA POŽIČIAVANIE
A VYPOŽIČIAVANIE PREDMETOV
KULTÚRNEJ HODNOTY
MEDZI ČLENSKÝMI ŠTÁTMI EURÓPSKEJ
ÚNIE**

OTVORENÁ METÓDA KOORDINÁCIE (OMK)
PRACOVNÁ SKUPINA EXPERTOV Z ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EÚ PRE MOBILITU ZBIEROK

OBSAH

1. Predslov	3
1.1. Súvislosti	7
1.2. Kľúčové závery	9
2. Pracovný postup	11
3. Témy	15
3.1. Štátna záruka	17
3.2. Rozdelenie zodpovednosti	23
3.3. Oceňovanie	25
3.4. Hodnotenie rizika	29
3.5. Znižovanie nákladov na prepravu	32
4. Poďakovanie	37
5. Prílohy	41
5.1. Bibliografia/Zoznam internetových odkazov vrátane webových stránok	43
5.2. Hodnotenia rizika a komerční poisťovatelia: výsledky rozhovorov s maklérmi	45
5.3. Oceňovanie	47
5.4. Preprava	51
6. Členovia pracovnej skupiny OMK	57

PREDSLOV

O päť raz, pracujúc spolu ako spolupredsedačky pracovnej skupiny expertov pre mobilitu zbierok (OMK), chceme vyjadriť v mene všetkých členov skupiny našu vďačnosť veľkému počtu expertov a oficiálnych predstaviteľov z členských štátov za ich odborné znalosti a cenné príspevky, ktoré poskytovali počas celého obdobia našej spolupráce.

Táto správa nadväzuje na našu prvú správu vydanú v júni 2010. Preto nás veľmi potešilo, keď sme boli požiadaní, aby sme pokračovali v našej práci a vypracovali záverečnú správu a 'Súbor nástrojov' s praktickými radami a tak zavřšili spoločnú prácu zameranú na zvýšenie mobility zbierok a uľahčenie požičiavania/vypožičiavania medzi všetkými členskými štátmi Európskej únie.

Správa je zámerne krátka, ale čitatelia by mali vedieť, že predstavuje extrakt z rozsiahlej podrobnej práce, ktorú vykonala každá z podskupín. Pred vypracovaním tak veľkého množstva užitočných odporúčaní všetky podskupiny intenzívne pracovali na vytvorení dotazníkov, ich distribúciu kolegom a expertom vo všetkých členských štátoch a na analýze získaných informácií. Jednotlivé správy tvoria prílohu k tejto celkovej súhrnnej správe a vrelo odporúčame, aby ste si ich prezreli.

Z našej spoločnej práce sme mali radosť a sme obzvlášť vďační tým vládnym predstaviteľom a múzejným expertom z rôznych členských štátov, ktorí prispeli tak veľkým množstvom práce v každej zo skupín – a to všetko popri ich každodennom zamestnaní na plný úväzok. Ďakujeme tiež rôznym expertom, ktorí prišli a predniesli nám prezentácie a chceli by sme poďakovať Európskej komisii za to, že nám to umožnila zorganizovať.

S výsledkom tejto skupiny OMK sme veľmi spokojní a opätovne sme mali veľkú radosť z procesu spolupráce a obzvlášť nás teší, že sa vytvorili nové vzťahy a viacero členských štátov pokračuje v práci na postupoch, o ktorých sme diskutovali (ako napríklad zavedenie systému vládných záruk alebo príprava právnych predpisov na zabezpečenie imunity pred konfiškáciou pre predmety kultúrnej hodnoty dočasne požičané do zahraničia).

Napriek tomu chceme **upozorniť** na to, že komplexnosť tém posudzovaných rôznymi podskupinami sa líši a preto sa prirodzene líšia aj výstupy. Napríklad v prípade komplexnejších kľúčových tém, ako je napríklad zložitá otázka oceňovania; analýza dopravných problémov; a malý počet dostupných dopravcov pre umelecká diela, je pre vyprodukovanie ďalších užitočných výsledkov nevyhnutné ďalšie a podrobnejšie zváženie týchto tém a viac času a energie, ako sme schopní popri našom bežnom pracovnom živote zvládnuť.

Z toho dôvodu odporúčame, aby Rada Európskej únie (Výbor pre kultúrne záležitosti – CAC) a Európska komisia teraz vynaložili a v blízkej budúcnosti rozvíjali úsilie v týchto oblastiach – napríklad prostredníctvom **stáleho výboru expertov pre mobilitu zbierok**. Aby boli možné skutočné 'zásadné skoky' pri zvyšovaní mobility predmetov kultúrnej hodnoty, je treba vykonať ešte veľa práce. Okrem toho v niektorých oblastiach je potrebné konať, aby sa zabránilo strate dynamiky a posunu späť – napríklad v oblasti systémov štátnych záruk, kde v súčasnosti viaceré zainteresované strany napriek plne vyhovujúcim a komplexným systémom štátnych záruk trvajú na zabezpečení komerčného poistenia. Domnievame sa, že v tejto oblasti sa vyskytujú určité praktiky narúšajúce hospodársku súťaž a naliehame na Komisiu, **aby ich prešetřila**.

Chceli by sme ešte raz vyjadriť našu veľkú vďačnosť všetkým tým, ktorí prispeli, predovšetkým predsedom a členom štyroch podskupín a Európskej komisii za jej neustálu podporu.

Hillary Bauerová (Veľká Británia) a Rosanna Binacchiová (Taliansko)

v Bruseli, september 2012

1.1. Súvislosti

Pracovný plán Rady v oblasti kultúry na roky 2011-2014, ktorý vymedzuje vykonávanie Európskeho programu pre kultúru, stanovil prioritnú oblasť 'Kultúrne dedičstvo vrátane mobility zbierok'. V tomto kontexte bola vytvorená pracovná skupina expertov z členských štátov (2011-12) pre účel preskúmania **spôsobov a prostriedkov na zjednodušenie procesu požičiavania a vypožičiavania**. Aktuálna pracovná skupina vychádzala z výsledkov, ktoré dosiahla predchádzajúca pracovná skupina vytvorená v rámci pracovného plánu Rady v oblasti kultúry na roky 2008-2010. Predchádzajúca skupina mala širšie ciele ako tá nasledujúca, pretože okrem mobility zbierok sa zaoberala tiež inými otázkami, ktoré súvisia s činnosťami kultúrnych inštitúcií, ako napríklad predchádzanie krádežiam a nedovolené obchodovanie, a tiež mobilita pracovníkov múzeí.

Skupina skúmala spôsoby na podporu širšieho prístupu ku kultúrnemu dedičstvu medzi členskými štátmi a zdieľania zbierok, ktoré predstavujú spoločnú ako aj národnú históriu. Správa Požičiavanie Európe (2005), ktorá odštartovala dialóg o mobilite zbierok, uvádza v tejto súvislosti výstižný opis:

Múzeá sú prepojením medzi dedičstvom Európy a súčasnými a budúcimi občanmi. Stali sa z nich rušné laboratória plné života, ktoré stimulujú naše zmysly a rozširujú naše vnímanie kultúry. Múzeá majú nesmierny potenciál priniesť do popredia bohatstvo našej kultúrnej rozmanitosti, preklenúť odlišné kultúry a zvýšiť povedomie o spoločných prvkoch nášho kultúrneho dedičstva.

Pracovný plán pre kultúru na roky 2011-2014 znížil rozsah aktivít aktuálnej skupiny s cieľom sústrediť prácu skupiny konkrétnejšie na mobilitu zbierok a predloženie praktických výsledkov. Podľa aktuálneho Pracovného plánu skutočne 'Expert **identifikujú dobré postupy týkajúce sa všetkých relevantných otázok v kontexte mobility zbierok**'. Cieľové výstupy predpokladané v Pracovnom pláne sú nasledovné:

- vypracovať **súbor nástrojov** (vrátane usmernení pre dobré postupy, šablón a užívateľských príručiek) pre poskytovanie štátnych záruk),
- vypracovať **príručku dobrých postupov pre vnútroštátne orgány vzhľadom na 'ďalšie dôležité otázky'**.

Úlohu sme vyriešili nasledovne:

Tak, ako v predchádzajúcej skupine OMK, boli vymenovaní dvaja spolupredsedovia (Hillary Bauerová z Veľkej Británie a Rosanna Binnacchiová z Talianska) a následne sme zorganizovali našu prácu pomocou vytvorenia podskupín, s cieľom zhostiť sa celkovej úlohy - nájsť spôsoby na zníženie nákladov na vypožičiavanie a požičiavanie - prostredníctvom riešenia samostatných tém:

1. zlepšenie a rozšírenie **systémov záruk** a dohôd o rozdelení zodpovednosti na úrovni členského štátu EÚ,
2. zlepšenie **procesov oceňovania** umeleckých diel a tovaru kultúrneho charakteru a systémov/mechanizmov oceňovania pre účely záruky (a rozdelenia zodpovednosti),
3. zjednodušenie a zlepšenie procesu **hodnotenia rizika** pri požičiavaní a vypožičiavaní, a
4. spoľahlivejšie a menej nákladné **dopravné** postupy.

Pracovná skupina mala päť formálnych plenárnych zasadnutí v dňoch: 24. marca 2011, 22. júna 2011, 9. novembra 2011, 16. marca 2012 a 6. júna 2012. Vo väčšine prípadov sa v predchádzajúci deň uskutočnili tiež predbežné stretnutia podskupín – to sa ukázalo ako účinný spôsob spolupráce.

Tejto skupiny OMK sa zúčastnili experti z 25 členských štátov a tak ako predtým sa do našej práce zapojili a prispeli k nej stovky odborných pracovníkov z celej Európy. Na rôznych stretnutiach nám špecifické odborné prezentácie predniesli títo prizvaní experti:

- Cindy Zalmová (bývalá predsedníčka Holandskej skupiny dokumentátorov a dokumentátorka Holandského historického múzea) predniesla prezentáciu o znižovaní nákladov na prepravu.
- William Brown (poradca pre národnú bezpečnosť, Umelecká rada, Veľká Británia) predniesol prezentáciu o bezpečnosti a zabezpečení predmetov a miest konania v kontexte poskytovania štátnej záruky.
- Kate Parsonsová (predsedníčka britských dokumentátorov) predniesla prezentáciu o otázkach týkajúcich sa štátnej záruky a rozdelenia zodpovednosti.
- Stephen Dunn (hlavný dokumentátor výstav, Národná galéria, Londýn) predniesol prezentáciu o problémoch týkajúcich sa neochoty požičiavateľov využívať systémy štátnych záruk.
- Lucía Villarrealová (koordinátorka výstav, Múzeum Prado, Madrid) predniesla prezentáciu o skúsenostiach Múzea Prado so systémami štátnych záruk.
- Antonio Piscitelli (vyšší úradník, Generálne riaditeľstvo pre zhodnocovanie kultúrneho dedičstva, Taliansko) predniesol prezentáciu o postupe pre podávanie žiadostí o štátnu záruku a súvisiacich otázkach.

Okrem toho podľa Pracovného plánu pre kultúru na roky 2011-2014 Komisia zadala vypracovanie štúdie o oceňovaní umeleckých diel pre účely požičiavania a vypožičiavania, ktorej dokončenie sa očakáva neskôr v priebehu tohto roka.

Tak, ako keď sme pripravovali priebežnú správu v prípade predchádzajúcej skupiny OMK, každá z pracovných skupín zaslala podrobné dotazníky zodpovedným ministerským úradníkom a múzejným expertom v členských štátoch a vykonala analýzu výsledkov. Diskusie a odporúčania uvedené nižšie sú výsledkom tejto práce, a to vo forme našej správy ako aj vo forme 'súboru nástrojov', ktorý obsahuje všetky praktické a užitočné informácie, ktoré sme zhromaždili.

1.2. Kľúčové závery

Tie najdôležitejšie body týkajúce sa spôsobu podpory požičiavania a vypožičiavania v Európe, ktoré vyplynuli z našej práce, sú opísané nižšie.

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- Zvážiť zriadenie stáleho výboru pre mobilitu zbierok zloženého z expertov z členských štátov, s cieľom monitorovať zavádzanie odporúčaní tejto správy a používanie súboru nástrojov a najsť spôsoby pre zabezpečenie aktuálnosti informácií.
- Zabezpečiť, aby financovanie určené pre budúce kultúrne programy vhodne a náležite zohľadňovalo aspekt múzeí a umožňovalo lepší prístup k spoločnému európskemu dedičstvu prostredníctvom zvýšeného požičiavania a vypožičiavania.
- Preskúmať praktiky, ktoré by mohli potenciálne narúšať hospodársku súťaž medzi obmedzeným počtom prepravcov umeleckých diel, s cieľom znížiť náklady.
- Uľahčiť a povzbudzovať výmenné programy medzi múzeami pre pracovníkov múzeí podobné programu Erasmus, a to predovšetkým pre dokumentátorov a ďalší personál, ktorý sa priamo podieľa na riadení výpožičiek.

Odporúčania pre členské štáty:

- Zaviesť systém štátnych záruk podporovaný ústrednou vládou a spojený s prísnyim režimom bezpečnostných inšpekcií všetkých lokalít a procesov zapojených do požičiavania a vypožičiavania predmetov kultúrnej hodnoty.
- Presvedčiť všetkých požičiavateľov a vypožičiavateľov, aby takýto systém využívali a zamedziť správaniu, ktoré narúša hospodársku súťaž, zo strany niektorých komerčných poisťovateľov, ktorí skresľujú záruku ponúkanú systémami štátnych záruk napríklad tvrdením, že vlády skutočné nároky nevyplácajú dostatočne rýchlo.
- Zvážiť systémy rozdelenia zodpovednosti medzi časťmi požičiavateľmi a vypožičiavateľmi, ak sa neuplatňujú žiadne systémy štátnych záruk.
- Zaviesť a uplatňovať dobre zrozmiteľné postupy hodnotenia rizika.
- Zaviesť a uplatňovať spoločné štandardy a postupy oceňovania s celkovým cieľom vyhnúť sa zbytočnej inflácii hodnôt.
- Zaviesť a používať čo možno najviac štandardných a medzinárodne uznávaných formulárov a dokumentácie – pozri **Súbor nástrojov**.
- Podporiť múzeá pri zriadení národnej organizácie dokumentátorov, ktorá spojí všetkých pracovníkov múzeí zodpovedných za riadenie prichádzajúcich a odchádzajúcich výpožičiek, s cieľom zohľadniť spoločné problémy a príklady najlepších postupov.

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- Držať krok s novými trendmi, aktívne sa podieľať na príslušných sieťach a udržiavať si aktuálne informácie o nových kontaktných miestach kvôli najnovším informáciám.
- Vyhýbať sa zmluvám so spoločnosťami, ktoré ponúkajú špecifické výhody, ktoré sa priamo netýkajú skutočnej poskytovanej služby, alebo ktoré závažným spôsobom znevýhodňujú iného hráča na trhu.

Odporúčania na všetkých úrovniach:

- Povzbudzovať pracovníkov múzeí (a tiež štátnych úradníkov) v nadväzovaní a udržiavaní osobných kontaktov, pretože osobná dôvera je jedným z hlavných faktorov úspešného požičiavania a vypožičiavania zbierok.
 - Informovať a školiť pracovníkov múzeí prostredníctvom pravidelných seminárov a rozširovania príslušnej literatúry na národnej úrovni.
 - Zriadiť programy výmen/Erasmus medzi múzeami pre pracovníkov múzeí, ktorí sa priamo podieľajú na riadení výpožičiek.
 - Určiť kontaktnú osobu v príslušnom múzeu, ktorej môžu adresovať otázky všetci pracovníci múzeí na národnej úrovni z iných členských štátov.
 - Ustanoviť národnú organizáciu múzeí alebo individuálne múzeum, ktoré bude zodpovedné za organizovanie praktických školení pre pracovníkov múzeí na národnej úrovni.
 - Zahnúť proces požičiavania a vypožičiavania do programov vysokoškolského vzdelávania pre budúcich pracovníkov múzeí (napr. kurzy muzeológie).
-
- Do budúcnosti:
 - > národné kontaktné miesta by mali zbierať skúsenosti a poskytovať platformy pre zdieľanie praktických poznatkov a hľadanie riešení na národnej úrovni,
 - > národné kontaktné miesta by mali zabezpečovať prezentovanie otázok a oblastí záujmu na úrovni EÚ.

© Národní muzeum sochárstva, Valladolid

PRACOVNÝ PROCES

Samostatné témy týkajúce sa mobility zbierok v Európe boli zdôraznené v štyroch podskupinách:

1. Systémy záruk/rozdelenie zodpovednosti
2. Oceňovanie
3. Hodnotenie rizika
4. Preprava

Každá z týchto podskupín skúmala, ako by mohla odstrániť prekážky v mobilite zbierok, ktoré stále pretrvávajú v jej konkrétnej oblasti. Navrhnuté postupy sú výsledkom vyhodnotenia odpovedí na dotazníky od zainteresovaných strán, rozhovorov s odborníkmi v konkrétnej oblasti a príspevkov od expertov.

Na plenárnych zasadnutiach mali podskupiny príležitosť navzájom sa informovať o výsledkoch svojho skúmania a akomkoľvek novom vývoji, diskutovať o napredovaní a prijímať rozhodnutia. Počas plenárnych zasadnutí dostala každá podskupina možnosť podeliť sa o svoje závery so zvyškom pracovnej skupiny a požiadať o vstupy a poznatky z iných členských štátov. Boli prizvaní experti, aby sa podelili o svoje skúsenosti s témami každej podskupiny a poskytli pracovnej skupine poradenstvo vzhľadom na prekážky v mobilite, s ktorými sa stretávajú v každodennej praxi.

© Csanád Szesztay

TÉMY

3.1. Štátna záruka

Úvod

Štátna záruka je národný systém, v rámci ktorého vláda prevzatím (časti) zodpovednosti za riziko od organizátora podporuje organizovanie významných výstav. Je to záväzok príslušného orgánu v štáte, ktorý si múzejný predmet požičiava, poskytnúť náhradu za škody, ktoré by mohli vzniknúť počas doby trvania výpožičky. To znamená, že ak v priebehu výstavy dôjde k poškodeniu alebo strate vypožičaného múzejného predmetu, štát garantuje náhradu za (časť) škody alebo straty. **Záruka je v skutočnosti prevod (časti) zodpovednosti/rizika z múzea, ktoré si múzejný predmet požičiava, na štát.**

Keďže riziko vypožičavateľa je kryté, vypožičiavajúce si múzeum môže obvykle pristúpiť k výpožičke bez potreby zakúpenia nákladného komerčného poistenia. Poistné náklady predstavujú významný výdavok – v rozpätí od 15 % do 40 % – z celkového rozpočtu výstavy, ktorý spravidla hradí inštitúcia, ktorá si predmet vypožičiava, komerčným poisťovňam, pre ktoré to predstavuje nízkorizikový prípad vzhľadom na vysoké štandardy ochrany poskytované predmetom kultúrnej hodnoty vo významných múzeách a galériách.

Štátna záruka zbavuje múzeá nesmiernej rozpočtovej záťaže v podobe poistných nákladov, a zároveň znižuje skutočné riziko pre vypožičaný predmet vďaka zabezpečeniu najvyššieho štandardu starostlivosti o predmety, na ktoré sa vzťahuje (kľúčový prvok akéhokoľvek systému štátnych záruk). Nepomáha múzeám iba finančne, ale poskytuje tiež záruku dobrej starostlivosti o vypožičaný predmet, čím buduje dôveru medzi požičiavajúcou a vypožičiavajúcou inštitúciou a podporuje pokračujúce kultúrne výmeny.

Podľa prieskumu, ktorý zrealizovala podskupina OMK pre 'Štátnu záruku a dohody o rozdelení zodpovednosti' v období 2009-10, 22 z 30 skúmaných európskych krajín (členské a nečlenské štáty) už zriadilo systém štátnych záruk. Sú to tieto krajiny: Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Litva, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Veľká Británia. S výnimkou Malty a Luxemburska, ktoré neprijali príslušné právne predpisy, avšak využívajú takýto systém v praxi, majú všetky ostatné krajiny platné právne predpisy týkajúce sa štátnych záruk. Je treba tiež uviesť, že v Slovinsku nebola štátna záruka nikdy použitá v praxi napriek tomu, že je ustanovená právnymi predpismi.

Krajiny so štátnou zárukou alebo bez nej

Krajiny so štátnou zárukou
Krajiny bez štátnej záruky

Mapa zobrazujúca geografické rozšírenie štátnej záruky v Európe.

© Holandská agentúra pre kultúrne dedičstvo (RCE).

Ciele

Jedným z cieľov tejto správy a jej súboru nástrojov je zjednodušenie procesu požičiavania a vypožičiavania prostredníctvom **podporovania a objasňovania používania systémov záruk**. Kľúčovými slovami pri tejto úlohe sú oboznámenosť, otvorenosť a transparentnosť. Upriamením pozornosti na systémy záruk a zhromažďovaním informácií z týchto systémov vo všetkých rôznych členských štátoch, sme sa zamerali na odstránenie nejasností a predpojatosti v dôsledku nedostatočnej znalosti iných systémov. Dôvera je v tomto procese kľúčová a my ju chceme podporiť vytvorením podobných zásad a usmernení a prostredníctvom skutočného telefonického a e-mailového kontaktu so známymi aktérmi v iných členských štátoch, s cieľom dosiahnuť optimálnu spoluprácu.

V prvom rade sme chceli poskytnutím usporiadaného prehľadu všetkých nariadení o štátnej záruke v angličtine dosiahnuť, aby boli systémy zrozumiteľné pre všetkých pracovníkov múzeí v rôznych krajinách, ktoré majú záujem o ich využívanie. Vďaka poskytnutiu prehľadu o fungovaní systémov v rôznych krajinách a preukázaním nízkych rizík dobre riadeného systému by sa mali odstrániť prekážky v uplatňovaní štátnych záruk. Hlavnou zásadou správania v budúcnosti by sa potom mala stať reciprocita. V druhom rade sme chceli nariadenia usporiadať praktickým spôsobom. To sme dosiahli vytvorením systému úrovni, ktorý pomáha pri vyhľadávaní existujúcich dokumentov a informácií. Ponúka odkazy na konkrétne potrebné informácie a pritom zachováva jasnosť a ucelenosť dokumentu.

Poskytnutím usmernení pre zavádzanie systémov štátnych záruk sme chceli ukázať výhody takéhoto systému a ilustrovať, ako postupovať pri vytváraní systému štátnych záruk. Štatistika ukazuje, aká malá je pravdepodobnosť vzniku nárokov a aké nízke sú náklady pre múzeum aj štát.

Metodológia

Pre účel vytvorenia praktických dokumentov pre súbor nástrojov podskupina pre štátne záruky vypracovala a rozoslala dva dotazníky. Obidva sa odoslali štátnym orgánom zodpovedným za poskytovanie krytia pomocou záruky v každom členskom štáte, ktorý systém záruk poskytuje.

Prvý dotazník bol určený na vytvorenie **prehľadov**. Pre tento účel podskupina zostavila zoznam otázok, ktoré by poskytli čo najúplnejší prehľad legislatívneho rámca a nariadení každého členského štátu. Kvôli praktickej úprave prehľadov sa ich podskupina rozhodla rozdeliť do dvoch úrovni, z ktorých prvá obsahuje jednoznačné všeobecné odpovede a druhá odkazy na národné webové stránky (pokiaľ možno v angličtine) s podrobnými informáciami.

Druhý dotazník bol určený na zozbieranie **štatistík**, ktoré ukazujú, že štátna záruka skutočne znižuje náklady na mobilitu zbierok, a to bez väčších nákladov pre vlády. Na základe týchto štatistík a skúseností vytvorila podskupina tiež **usmernenia pre krajiny, ktoré chcú zaviesť systém štátnych záruk**.

Keďže v týchto dokumentoch sa používa množstvo špecifickej terminológie, podskupina sa rozhodla, že bude užitočné zahrnúť do súbore nástrojov **Slovník pojmov** aspoň v štyroch jazykoch: anglický, francúzsky, nemecký a taliansky.

Odporúčania

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- Odporúčame vytvoriť sieť dokumentátorov podobnú národným skupinám dokumentátorov, ktoré už v niektorých krajinách existujú, ale na európskej úrovni.

Je ľahšie dosiahnuť dohodu, ak existuje vzájomná dôvera a porozumenie. Preto je tak dôležité vzájomne sa spoznať.

- Odporúčame, aby sa zamestnanci múzeí oboznámili s existujúcimi národnými systémami záruk. Dúfame, že tak urobia s použitím Súboru nástrojov.

*Oboznámenosť so systémami záruk je stále nedostatočná. Je dôležité zabezpečiť, aby štátnu záruku akceptovali všetci **požičiatelia**.*

- Úspory dosiahnuté v múzeách vďaka vyhnutiu sa nákladom na platby komerčného poistenia by sa mali investovať do podpory štátnej záruky, napríklad prostredníctvom zamerania sa na bezpečnosť múzeí.

Systémy štátnych záruk bude využívať viac múzeí a ušetrí sa viac peňazí.

- Je dôležité, aby sa múzeá pri správe a využívaní zbierok riadili najlepšimi postupmi a preto pri požičiavaní a vypožičiavaní odporúčame používanie písomných postupov, s cieľom zabezpečiť, že všetky nariadenia a opatrenia sú jasné pre všetkých zamestnancov múzeí, čo sa týka otázok, ako je oceňovanie, poistenie, záruka, hodnotenie rizika, atď.

SPECTRUM¹ by mohol byť veľmi užitočný nástroj pre postupy pri správe a riadení zbierok a preto je prospešný pre pravidlá a nariadenia týkajúce sa otázok ako poistene a oceňovanie. SPECTRUM je otvorený a voľne dostupný štandard pre správu a riadenie zbierok, ktorý distribuuje Fond zbierok (Collections Trust) vo Veľkej Británii a ktorý prijali viaceré ďalšie krajiny v EÚ. SPECTRUM sa aktívne rozvíja a aktualizuje prostredníctvom spolupráce s pracovníkmi múzeí.

¹ <http://www.collectionslink.org.uk/programmes/spectrum>

Odporúčania pre členské štáty:

- S cieľom zlepšiť a zvýšiť mobilitu zbierok odporúčame, aby členské štáty bez systému záruk zvážili jeho prijatie, a tiež modely najlepších postupov znázornené prostredníctvom štatistík uvedených v Súbore nástrojov. Štátne orgány by mali aktívne investovať do vytvorenia účinného systému štátnych záruk, alebo jeho vytvorenie podporovať.

Dobre prevádzkovaný systém je prospešný na rôznych úrovniach a predovšetkým z hľadiska úspor nákladov. Umožní to organizovať viac výstav s vyššou kultúrnou a umeleckou hodnotou s rastúcim počtom návštevníkov. Vďaka tomu sa zapojí širšie publikum a zvýši sa podnikateľská činnosť múzeí, a tiež celkový hospodársky rast v oblasti.

- Štáty by sa mali snažiť zblížiť a štandardizovať systémy záruk, ktoré prevádzkujú, s cieľom **predchádzať** odmietnutiu krytia poskytovaného niektorými systémami záruk na základe dôvodu, že poskytujú nedostatočné krytie v porovnaní s inými systémami.
- Aby bol systém štátnych záruk plne efektívny a účinný, nemal by vyžadovať, aby tovar kultúrneho charakteru spĺňal minimálne finančné prahy, ani ukladať horný limit na celkovú hodnotu, za ktorú môže systém v každom jednotlivom prípade ručiť. Je dôležitejšie zamerať sa na zabezpečenie toho, aby prioritou v každej fáze procesu boli bezpečnostné otázky.

Úplná strata všetkých diel krytých štátnou zárukou vypožičaných pre konkrétnu výstavu predstavuje iba teoretickú možnosť. Uplatňovanie horného limitu pre celkovú hodnotu všetkých diel krytých systémom v ktoromkoľvek danom okamihu núti prevádzkovateľa systému zamietnuť krytie pomocou štátnej záruky pre výstavu z jediného dôvodu - je dosiahnutý horný limit systému. Ak sa neuplatňuje minimálny prah, poskytujú sa príležitosti, aby systém štátnych záruk využívali aj menej privilegované múzeá (vzhľadom na to, že zvýšenie týchto prahov príliš často obmedzuje tieto výhody iba na veľké národné múzeá).

- Štáty, ktoré majú systém záruk, by mali preveriť, či nie je prostredníctvom porovnania s najlepšimi dostupnými systémami možné dosiahnuť, aby bol existujúci systém komplexnejší. Odporúčame tiež, aby všetky štáty zvážili, ako zjednodušiť používanie systému, a zároveň vždy pamätať na to, že prvoradou požiadavkou je bezpečnosť predmetov vo všetkých fázach.
- Štáty by mali podporovať akceptovanie systémov záruk iných štátov svojimi múzeami, a predovšetkým múzeami v ich správe. Dostupnosť anglického prekladu rôznych systémov štátnych záruk uľahčí požičiavateľom prijímať ponúkané systémy záruk. **Najväčšie možné úsilie by sa malo vynaložiť na potlačenie domnienky, že systémy štátnych záruk sú akýmkoľvek spôsobom horšie ako krytie pomocou komerčného poistenia.**
- S výnimkou mimoriadnych okolností by štátne múzeá nemali žiadať o krytie pre prípad vojny, poklesu hodnoty alebo nedbanlivosti.

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- Pre účel rozširovania **Súboru nástrojov** odporúčame používať platformu na internete, ktorá uľahčí používanie odkazov na niektoré webové stránky a rôzne aspekty Súboru nástrojov (napríklad viacjazyčný slovník pojmov, atď.). Táto platforma by mala byť ľahko prístupná a mala by sa intenzívne propagovať medzi pracovníkmi múzeí.

Pre rozširovanie Súboru nástrojov by bola prospešná spolupráca s organizáciou ako je napríklad NEMO.

- Aby bol **slovník pojmov** čo najúčinnejší, odporúčame ďalší vývoj 'Slovníka mobility zbierok'. Malo by sa pridať viac terminológie a bolo by prospešné preložiť slovník do ruštiny a španielčiny.

*Čím viac **jazykov** sa použije na preklad všetkých výrazov v Slovníku, tým užitočnejší a prístupnejší bude Súbor nástrojov pre všetky členské štáty. Rôzne témy súvisiace s mobilitou zbierok využívajú špecifickú terminológiu a pracovníci múzeí aj štátne orgány by mali používať a chápať rovnakú terminológiu.*

- Po dokončení našej správy OMK by sa mala zachovať sieť expertov kvôli zabezpečeniu aktualizovania informácií v Súboře nástrojov, pričom na podporu tohto cieľa je potrebné snažiť sa získať akékoľvek dostupné financovanie EÚ.

Pozri zoznam Kontaktných bodov pre oblasť kultúry na adrese:

http://ec.europa.eu/culture/annexes-culture/doc1232_en.htm

- Je dôležité stimulovať vzájomné výmeny medzi expertmi z odvetvia poisťovníctva, dopravy, múzeí a štátnej správy, s cieľom zlepšiť všeobecné povedomie v tejto oblasti. Malo by sa zväziť naplánovanie stretnutí na úrovni celej EÚ zameraných na prediskutovanie týchto otázok.

Ak sa vytvorí a bude udržiavaná sieť expertov, mala by organizovať konferencie na uľahčenie týchto diskusií a výmen poznatkov.

3.2. Rozdelenie zodpovednosti

Úvod

‘Dohoda o rozdelení zodpovednosti’ je dohodou medzi múzeami a/alebo ich zriaďovacími alebo riadiacimi orgánmi, v ktorej požičiavajúce múzeum (‘požičiavateľ’) súhlasí, že bude zdieľať riziká spojené s požičaním predmetu z jeho zbierky s inštitúciou, ktorá si predmet vypožičiava (‘vypožičiavateľ’) a u ktorej bude predmet vystavený v rámci dočasnej výstavy alebo bude začlenený do stálej výstavy. Kvôli jasnosti: dohoda o rozdelení zodpovednosti je dohodou o zodpovednosti, nie o poistení. Dohoda vymedzuje jednotlivé zodpovednosti požičiavateľa a vypožičiavateľa. Vypožičiavateľ sa môže slobodne rozhodnúť, či si chce alebo nechce poistiť svoju časť zodpovednosti.

Ak sa požičiavajúce a vypožičiavajúce múzeum dohodnú, že si rozdelia zodpovednosť vzhľadom na požičané predmety, výsledkom môžu byť významné rozpočtové úspory pre vypožičiavateľa. V situáciách, v ktorých si múzeá viac-menej často vzájomne poskytujú a prijímajú (majú v úmysle poskytovať a prijímať) výpožičky – pričom v takomto prípade je zaručená reciprocita – môže rozdelenie zodpovednosti priniesť významné zníženie nákladov pre obe múzeá.

Záleží od múzeí alebo ich zriaďovacích orgánov, aby sa pri vypracúvaní dohody o rozdelení zodpovednosti dohodli, za ktoré riziká bude zodpovedný (a ktoré riziká musí pokryť) vypožičiavateľ a ktoré riziká prijme požičiavateľ. Ak k poškodeniu alebo strate dôjde v dôsledku rizika, za ktoré prijal zodpovednosť vypožičiavateľ, bude musieť múzeum, ktoré si predmet požičalo, financovať náklady na reštauráciu alebo náhradu straty. Ak k poškodeniu alebo strate dôjde v dôsledku rizika, za ktoré vypožičiavateľ nie je zodpovedný, nebude múzeum, ktoré predmet požičalo, dlžiť žiadne odškodnenie.

Pri vypracúvaní dohody o rozdelení zodpovednosti by mali zmluvné strany jasne uviesť, ktoré múzeum preberá zodpovednosť za ktoré riziko počas trvania výpožičky a to ‘z klinca na kliniec’ (počínajúc okamihom balenia predmetu v múzeu, ktoré ho požičiava, až do okamihu vybalenia predmetu po jeho návrate požičiavateľovi).

Ciele

Keďže ‘rozdelenie zodpovednosti’ je zatiaľ v porovnaní so štátnou zárukou oveľa menej známym spôsobom zníženia nákladov, cieľmi podskupiny pre ‘rozdelenie zodpovednosti’ bolo vypracovať:

- usmernenia pre rozdelenie zodpovednosti,
- a zhromaždiť príklady existujúcich dohôd o rozdelení zodpovednosti.

Takéto usmernenia ako aj príklady existujúceho rozdelenia zodpovednosti a spôsob jeho riadenia možno nájsť v Súbore nástrojov.

Metodológia

Usmernenia týkajúce sa rozdelenia zodpovednosti vypracovala (malá) pracovná skupina zložená z členov lepšie oboznámených s koncepciou ‘rozdelenia zodpovednosti’, a tiež z členov, pre ktorých táto koncepcia nebola dobre známa. Výsledkom sú podrobné usmernenia zamerané na zrozumiteľnosť a užitočnosť pre tých čitateľov, pre ktorých je ‘rozdelenie zodpovednosti’ skôr novou koncepciou.

Odporúčania

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- V prípade absencie akéhokoľvek použiteľného systému záruk by mali múzeá a ich zriaďovacie orgány zvážiť dohody o rozdelení zodpovednosti s múzeami, ktoré majú podobný profil vzhľadom na obsah a môžu garantovať úroveň zabezpečenia zbierky a podmienok vystavovania na podobnej úrovni, akú poskytuje oficiálne poistenie umenia.

Tak to je predovšetkým v prípade múzeí, ktoré sa navzájom považujú za dôveryhodných výskumných a/alebo výstavných partnerov alebo ktoré predpokladajú dlhodobú vzájomnú štruktúrnu spoluprácu.

V takýchto prípadoch môže byť rozdelenie zodpovednosti veľmi vhodným riešením pre výpožičky prichádzajúce zo zahraničia, a tiež pre výpožičky prichádzajúce z požičiavajúcich múzeí, ktoré sa nachádzajú v tej istej krajine ako vypožičiavajúce múzeum.

*Múzeá si príčasto navzájom nepotrebné spôsobujú vysoké náklady požiadavkou, aby boli výpožičky poistené na ich plnú trhovú hodnotu, zatiaľ čo väčšie poškodenie predmetov je veľmi zriedkavé a úplné straty sa takmer nevyskytujú. Navyše, keďže väčšina položiek zbierok je jedinečná a nie je ich možné nahraďovať, poistné krytie na plnú hodnotu múzejného predmetu dáva falošný pocit bezpečia. **Prvým záujmom múzea je vyhnúť sa akémukoľvek poškodeniu alebo strate a uchovávať predmet v tých najlepších možných podmienkach.** Je lepšie investovať do starostlivosti o zbierku a jej zabezpečenia, ako vynakladať veľké finančné čiastky na vysoké platby poistného.*

V dohode o rozdelení zodpovednosti sa strany dohodnú a jasne uvedú, ktoré múzeum je zodpovedné (ručí) za ktoré riziko počas trvania výpožičky a to 'z klinca na kliniec' (t. j. počínajúc okamihom balenia predmetu v múzeu, ktoré ho požičiava, až do okamihu vybalenia predmetu po jeho návrate do tohto múzea). Rozdelením zodpovednosti je možné veľmi výrazne znížiť náklady na výstavu a tak sa múzeá môžu čiastočne alebo úplne vyhnúť potrebe nákladného komerčného poistenia.

Doteraz boli dohody o rozdelení zodpovednosti zriedkavé napriek tomu, že taká dohoda môže byť riešením pre spoluprácu medzi múzeami so sídlom v rôznych členských štátoch v prípade, ak nie je zavedený, alebo nemožno využiť žiadny použiteľný systém záruk.

- Riziká by sa nemali zdieľať bez starostlivého zváženia oddelených zodpovedností. Pred rozhodnutím vstúpiť do systému rozdelenia zodpovednosti by sa malo vykonať dôkladný postup pre hodnotenia rizika, ktorý potvrdí, že obidve múzeá uplatňujú porovnateľné štandardy kvality vzhľadom na organizovanie výstav, klimatické podmienky a bezpečnosť.

Dohody o rozdelení zodpovednosti by sa nemali uzatvárať ľahkovážne. Pri zvažovaní takejto dohody by sa mala vykonať dôkladná kontrola prevádzky a v prípade potreby by sa mali prijať opatrenia na zlepšenie štandardov a postupov, ktoré múzeá uplatňujú.

*Systémy rozdelenia zodpovednosti stavajú riaditeľov a personál veľmi jasným spôsobom pred obrovskú zodpovednosť voči nášmu spoločnému dedičstvu. Zatiaľ čo poistné zmluvy niekedy túto zodpovednosť zahmlievajú – a poskytujú falošnú útechu tým, že naznačujú, že všetky škody sa dajú dokonale napraviť a že v prípade straty je možné na trhu kúpiť rovnocenný predmet (je nepravdepodobné, že to tak bude vždy), systémy rozdelenia zodpovednosti (ktoré sú recipročné) **núti** riaditeľov a personál múzeí identifikovať zdroje rizika a vykonať starostlivú revíziu svojich skladovacích podmienok, bezpečnostných a zabezpečovacích opatrení a postupov. To všetko predstavuje cenný stimul pre ďalšie zlepšovanie fungovania inštitúcie.*

Múzeá by si však mali uvedomovať, že porovnateľné štandardy kvality nevyhnutne neznamenajú 'identické štandardy'. Úroveň bezpečnostných a environmentálnych podmienok by mali spĺňať minimálne štandardy vyžadované pre ochranu predmetov. Zadávanie zbytočne podrobne prepracovaných a zložitých

podmienok však môže byť tou najistejšou cestou ako dohodu o rozdelení zodpovednosti nesiahnuť. Dosiahnutie tejto krehkej rovnováhy už závisí od samotných múzeí.

Usmernenia pre múzeá týkajúce sa rozdelenia zodpovednosti môžete nájsť v **Súbore nástrojov**.

3.3. Oceňovanie

Úvod

Jeden z hlavných problémov pri mobilite zbierok sú vysoké náklady na poistné, ktoré vychádza z vysokých hodnôt predmetov kultúrnej hodnoty. Preto je dôležité chápať, ako sa tieto hodnoty určujú. Záverečná správa² predchádzajúcej pracovnej skupiny OMK pre mobilitu zbierok v roku 2010 uvádzala odporúčanie, že budúca štúdia o mobilite zbierok by mala ďalej preskúmať tému oceňovania umeleckých diel v kontexte poistenia a štátnych záruk. Toto odporúčanie prijala skupina OMK 2011/2012 a z toho dôvodu bola vytvorená podskupina pre oceňovanie.

Skupina sa zhodla na tom, že oceňovanie je veľmi náročná téma, keďže neexistujú žiadne presné alebo vedecké pravidlá, pretože oceňovanie je 'umenie, nie veda'. Z toho dôvodu bol prednesený návrh, že táto téma by mala mať odborný vstup. Podskupina bola preto vďačná Komisii za zadanie vypracovania krátkej štúdie o oceňovaní predmetov kultúrnej hodnoty³, ktorá predstavovala dôležitý zdroj informácií a rád pri vypracúvaní odporúčaní pre oceňovanie. Napriek tomu je potrebné, aby na túto štúdiu nadväzovalo podrobnejšie preskúmanie problému – predovšetkým rozdielu medzi finančným ocenením a trhovými hodnotami – s cieľom poskytnúť praktickú pomoc tým, ktorí sa podieľajú na snahe určiť rozumné hodnoty, najmä pre účely záruky alebo rozdelenia zodpovednosti alebo poistenia vypožičaných predmetov. Doposiaľ sme sa všetci zhodli na rôznych problémoch súvisiacich s oceňovaním a predovšetkým na veľkých rozdieloch v hodnotách uvádzaných podľa účelu, na ktorý sa cenový odhad robí. Teraz očakávame ďalšie odborné poradenstvo vzhľadom na to, ako by mali všetci zainteresovaní spolupracovať na prijatí spoločných postupov s celkovým cieľom udržať hodnoty na čo možno najnižšej úrovni, aby bolo možné znížiť náklady na vypožičiavanie a požičiavanie.

Ciele

podskupina 'Oceňovanie' mala tieto ciele:

- zdôrazniť problémy s určovaním rozumných cenových odhadov pre umelecké diela a predmety kultúrnej hodnoty,
- rozpracovať tieto problémy,
- získať poznatky o rôznych procesoch oceňovania,
- zlepšiť všeobecné chápanie procesov oceňovania, a
- vypracovať odporúčania pre všetky zúčastnené strany, s cieľom nájsť ďalšie spôsoby na zníženia nákladov na požičiavanie a vypožičiavanie.

Metodológia

Podskupina začala vypracovaním pracovného dokumentu ako príspevku ku komparatívne výskumu systémov pre oceňovanie predmetov kultúrnej hodnoty, ktorý má vykonať skupina expertov Európskej komisie. Tento dokument v prvom rade poukázal na to, že je potrebná jasná terminológia, keďže štúdia by

² http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc.1571_en.htm

³ Dr. Cornelia Dümckeová a Freda Matassaová, *Správa o oceňovaní umeleckých diel pre účely požičiavania a vypožičiavania*, 2011-2012. Štúdia zadaná Európskou komisiou v rámci Európskej siete expertov pre kultúru. Pozri: www.eenc.info

mala byť o 'finančnom' oceňovaní, ktoré by sa mohlo mýliť napríklad s 'kultúrnym' oceňovaním. Okrem toho tento dokument uvádzal rôzne zainteresované strany a rôzne typy oceňovania. Bolo sformulovaných niekoľko dôležitých otázok adresovaných skupine expertov.

Skupina OMK využila tiež odborné poradenstvo pani Anastasie Tennantovej⁴, ktorej materiál vypracovaný pre Skupinu britských dokumentátorov a týkajúci sa špecifickej otázky typov oceňovania, sa spomína v časti 5.3 (s. 47-48).

Skupina expertov rozoslala dotazníky a uskutočnila viacero rozhovorov a odborná štúdia o oceňovaní bola Komisii doručená v novembri 2011. Následne ju zanalyzovala podskupina a Komisia a bol vypracovaný dokument ako príspevok pre ďalšiu štúdiu. Víťame rozhodnutie Komisie poveriť expertov, aby v štúdiu pokračovali a ich úplná správa bude hotová koncom októbra 2012.

Odporúčania⁵

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- Vytvoriť politiku pre oceňovanie, ktorá obsahuje transparentnú metodológiu pre oceňovanie a určuje jednu konkrétnu osobu, ktorá kontroluje a schvaľuje všetky cenové odhady.

Ak sa vytvorí špecifická politika, bude jasné ako a na akom základe boli hodnoty vypracované a cenové odhady sa budú vždy robiť rovnakým spôsobom, pokiaľ možno pod celkovým dohľadom tej istej osoby.

- Poskytovať zdroje a informácie, aby bolo možné každý cenový odhad doložiť.

Uvedenie použitých zdrojov zabezpečuje transparentnosť procesu oceňovania tak, že ak ktokoľvek uvedený cenový odhad spochybní, je jednoduchšie oboznámiť ho s tým, ako bola konkrétna hodnota stanovená a odsúhlasená.

- Zaškoliť personál v metodológii a postupe.

Ak každý v múzeu vie, ako sa má oceňovanie vykonávať, dosiahne sa jasnosť a všetci zainteresovaní budú vedieť, kto je zodpovedný za ktoré rozhodnutie. To zabezpečuje dôslednosť pri postupoch oceňovania.

- Akceptovať, že poistné hodnoty nemusia držať krok s trhom s umením a predmetmi kultúrnej hodnoty a ak je to možné, akceptovať dohodnutú hodnotu, ktorá je oveľa nižšia ako trhovú hodnotu.

Trh s umením môže byť vrtošivý a vystavený značným výkyvom a preto pri dohadovaní cenových odhadov pre účely poistenia nie je logické používať iba trhovú hodnotu.

- Spochybňovať vysoké hodnoty od požičiavateľov stanovené pre prichádzajúce výpožičky.

Nie je nevyhnutné vždy akceptovať vysoké hodnoty. Ich spochybenie núti požičiavateľa zdôvodniť navrhovaný cenový odhad. Zabezpečí to tiež väčšiu transparentnosť v procese oceňovania, ktorý používajú iní.

Odporúčania pre členské štáty:

⁴ Anastasia Tennantová – poradkyňa v oblasti politik, Útvar pre akvizície, vývozy a pôžičky, Anglická umelecká rada.

⁵ Niektoré z odporúčaní pre otázky oceňovania vychádzajú zo správy Dr. Cornélie Dümckeovej a Fredy Matassaovej, *Správa o oceňovaní umeleckých diel pre účely požičiavania a výpožičavania, 2011-2012* (pozri pozn. pod čiarou č. 3).

- Vypracovať politiku, ktorá múzeám umožňuje pracovať podľa dohodnutej hodnoty, ktorá je nižšia ako trhovú hodnotu a viac realistická a umožniť múzeám poistiť sa na nižšiu hodnotu ako je trhovú.

Ak vládna politika podporuje možnosť, aby múzeá ignorovali trh s umením ako jedinú pomôcku pre cenové odhady a poistenie, bude sa múzeám v tomto ohľade ľahšie pracovať.

- vytvoriť informačnú banku podporných zdrojov a odborného poradenstva pre múzeá.

Malo by sa vypracovať viac odborných znalostí, keďže to múzeám pomôže v ich procese oceňovania a zabezpečí tiež viac transparentnosti.

- Vytvoriť systém štátnych záruk, ak žiadny neexistuje a zahrnúť požiadavku primeraných cenových odhadov. V rámci toho uložiť múzeám tiež povinnosť predložiť odôvodnenú metodológiu pre jednotlivé hodnoty, keď sa uchádzajú o štátnu záruku (napr. pre hodnoty nad určitú pevne stanovenú čiastku).

Týmto otázkam by sa mala venovať pozornosť pri vytváraní systému štátnych záruk a kvôli zlepšeniu existujúcich systémov, s cieľom zabezpečiť riešenie dôležitej otázky oceňovania.

- Vyžadovať, aby bolo akékoľvek využitie verejných financií na komerčné poistenie sprevádzané rozumným zdôvodnením hodnoty a potreby platenia poistného.

Týmto spôsobom sa zabezpečí zodpovednosť osoby zodpovednej za oceňovanie a väčšia transparentnosť procesu oceňovania.

- Súhlasiť s tým, že národné zbierky nebudú požadovať krytie poklesu hodnoty.

To pomôže vyhnúť sa zbytočným nákladom.

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- Najdôležitejšie odporúčanie je, že Európska komisia by mala zabezpečiť, aby sa vykonala ďalšia a podrobnejšia štúdia zameraná na problémy oceňovania vo vzťahu k umeleckým dielam a predmetom kultúrnej hodnoty, s konkrétnym celkovým cieľom ponúknuť spôsoby na zníženie nákladov pre členské štáty, ktoré si také predmety navzájom požičiavajú.

Poznámka: Komisia už zabezpečila, že štúdia sa uskutočnia a jej konečný výsledok bude k dispozícii ku koncu novembra 2012.

- Podporovať nápady a vypracovať politiku zameranú na zníženie hodnôt predmetov kultúrnej hodnoty a vyzvať štáty, aby sa k tejto politike prihlásili.

Pre pokračovanie v podporovaní myšlienky mobility zbierok bude potrebné udržať v programe tému zníženia hodnôt.

- Poskytnúť zdroje na informácie, odborné znalosti, databázy, atď.

S pomocou expertov sa proces oceňovania stane viac štruktúrovaný a databázy pomôžu s transparentnosťou a dôslednosťou.

- Zaviazať sa k podpore práv kultúrnych inštitúcií pri čelení tlaku voľného trhu zo strany komerčných poisťovní.

Poistovniam musí byť jasné, že EÚ neschvaľuje ich konanie pôsobiace proti všetkým snahám o zlepšenie mobility zbierok **napríklad tvrdením, že štátna záruka neposkytuje adekvátne krytie rizík.**

- Uľahčiť dohody o nepoistení medzi členskými štátmi.

Systém rozdelenia zodpovednosti pomôže znížiť náklady. Pre viac informácií pozri časť o rozdelení zodpovednosti.

3.4. Hodnotenie rizika

Úvod

Skupina expertov OMK sa rozhodla preskúmať **postupy hodnotenia rizika** v členských štátoch, keďže tvoria kľúčovú súčasť procesu poskytovania záruk. Poskytnutím krytia pomocou záruky mnohé vlády vystupujú v úlohe ručiteľa za veľké finančné čiastky, pričom nie vždy majú odborné znalosti pre identifikovanie a riadenie špecifických súvisiacich rizík. Z toho dôvodu sú veľmi žiaduce transparentné a komplexné postupy pre hodnotenie rizika. Účelom týchto hodnotení je získanie všetkých dostupných relevantných informácií s cieľom prijímať informované rozhodnutia vzhľadom na žiadosť o poskytnutie záruky. Pomáhajú tiež vlády ubezpečiť, že požičiavateľa a vypožičiavateľa v snahe znížiť pravdepodobnosť poškodenia alebo straty zvažujú všetky možné preventívne opatrenia.

Hodnotenie rizika vykonávané ako súčasť procesu poskytovania záruky je komplexný postup, ktorý vo väčšine členských štátoch zahŕňa rôzne kroky a úrovne zodpovednosti. Existuje množstvo rôznych aspektov, ktoré sa môžu pokryť v rámci hodnotenia rizika záruky: riziko požiaru; bezpečnosť priestorov; bezpečnosť pri preprave; riadenie klímy vo výstavných priestoroch, atď. Existuje tiež množstvo rôznych spôsobov vykonávania týchto hodnotení. Navyiac, hodnotenia rizika nie sú len cenným nástrojom pre poskytovanie krytia pomocou štátnej záruky, ale používajú sa medzi kultúrnymi inštitúciami tiež na posudzovanie potenciálnych vypožičiavateľov v kontexte mobility zbierok (výpožičky) vrátane výpožičiek uskutočnených na základe rozdelenia zodpovednosti (pozri inde v tejto správe).

Definícia

Hodnotením rizika v kontexte procesu poskytovania štátnej záruky máme na mysli akékoľvek prostriedky na identifikovanie, posúdenie a odhad úrovni rizika spojeného s požičovaním a vypožičovaním tovaru kultúrneho charakteru, predovšetkým vo vzťahu k nasledujúcim štandardom: bezpečnosť a zabezpečenie počas manipulácie a prepravy, a tiež počas skladovania a obdobia vystavovania, prijateľný stav tovaru kultúrneho charakteru (konzervácia), optimálne environmentálne parametre skladovacích a výstavných priestorov, optimálne environmentálne parametre počas prepravy; geografické faktory (napr. riziko zemetrasenia/tsunami); a politická situácia (napr. riziko terorizmu alebo vojny) v štáte požičiavateľa a protipožiarna ochrana.

Ciele

Úlohou podskupiny pre hodnotenie rizika bolo sformulovať usmernenia pre hodnotenie rizika, s cieľom:

- > zlepšiť proces žiadania o záruku a obmedziť vystavenie vlád riziku, a
- > vyzvať inštitúcie vypožičiavateľov, aby posudzovali všetky riziká podobným spôsobom, s cieľom zvýšiť vzájomné porozumenie a uľahčiť mobilitu zbierok.

Metodológia

Podskupina pre hodnotenie rizika vypracovala a rozoslala dva samostatné dotazníky. Prvý sa zaslal štátnemu orgánu v každom členskom štáte, ktorý poskytuje krytie pomocou záruky (tam, kde sa to vzťahuje). Tento dotazník bol zameraný na to, ako vlády hodnotia riziká pred poskytnutím krytia pomocou záruky. Druhý dotazník sa zaslal kultúrnym inštitúciám v krajinách EÚ s aktívnym programom výpožičiek. Tento dotazník bol zameraný na to, ako kultúrne inštitúcie hodnotia riziká spojené s odchádzajúcimi výpožičkami.

Výstup

Cieľom podskupiny pre hodnotenie rizika bolo:

- sformulovať všeobecné usmernenia pre hodnotenie rizika pre ministerstvá/štátne orgány vo vzťahu k procesu žiadania o záruku,
- opísať modely najlepších postupov hodnotenie rizika,
- sformulovať odporúčania pre kultúrne inštitúcie pre účel zefektívnenia procesu výpožičiek, a
- sformulovať odporúčania pre Európsku komisiu pre ďalší výskum v tejto oblasti.

Odporúčania

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- Vytvoriť podrobný postup pre hodnotenie rizika ako súčasť rutinného procesu výpožičiek, ktorý inštitúcia uplatňuje.
- Používať medzinárodné štandardy a správy o prevádzke (Facility report) (pozri Súbor nástrojov) s cieľom zjednodušiť proces hodnotenia rizika.
- Rozvíjať úzke vzťahy/upevňovať dôveru medzi inštitúciami. Samotné formuláre a zmluvy môžu niekedy vytvárať prekážku v pozitívnej spolupráci. Popri príslušnej dokumentácii (bod 2 vyššie) môžu byť pri objasňovaní potenciálnych rizík nesmierne prospešné návštevy na mieste a neformálne telefonické a osobné rozhovory.
- Posúdiť verejnú prospešnosť významných výstav v porovnaní s **veľmi zriedkavými a nepravdepodobnými rizikami** (ako napríklad riziko vojny, vážnejšie poškodenie alebo úplná strata).
- Starostlivo posúdiť, ako výpožičkové formuláre súvisia s dokumentáciou a požiadavkami záruky a zabezpečiť, aby boli tieto dokumenty konzistentné a neboli vo vzájomnom rozpore. Zabezpečiť, z pozície vypožičiatel'a, aby váš výpožičkový formulár presne opisoval krytie, ktoré môže poskytnúť vaša vláda. Z pozície požičiavateľa **netrváť na takých špecifických poistných požiadavkách v zmluve o vašich odchádzajúcich výpožičkách, aké nemôže zabezpečiť vaša vlastná záruka.**
- Uplatňovať rovnaké zásady pre prichádzajúce aj odchádzajúce výpožičky. S cieľom budovať prostredie vzájomnej dôvery a profesionality je dôležité, aby inštitúcie nekládli špecifické požiadavky, keď sú v pozícii požičiavateľa (napr. krytie proti terorizmu, extrémne prísne environmentálne kontroly), ktorých splnenie požičiavateľ v pozícii vypožičiatel'a sám neponúkne, alebo nemôže ponúknuť. Konzistentnosť vzhľadom na prichádzajúce a odchádzajúce výpožičky môže tiež pomôcť posilniť vašu vyjednávaciu pozíciu a znížiť náklady (t. j. ak neúčtujete poplatok za výpožičku alebo netrváte na vyslaní kuriéra v prípade odchádzajúcej výpožičky, existuje väčšia pravdepodobnosť, že vám to bude opätované v prípade prichádzajúcej výpožičky). To môže vyžadovať úzku komunikáciu medzi

personálom rôznych oddelení v rámci jednej inštitúcie (napríklad dokumentátori a personál zabezpečujúci výstavy), a tiež vyjednanie špecifických klauzúl v akejkoľvek komerčnej poisťovnej zmluve na základe procesu hodnotenia rizika (pozri poznámky od poisťovacích maklérov v časti 6.2 nižšie). Aká je napríklad pravdepodobnosť, že v tejto konkrétnej krajine vypukne vojna? Existuje akákoľvek reálna pravdepodobnosť zemetrasenia? Ak je pôvod predmetu krištáľovo čistý, je potrebné krytie imunity pred konfiškáciou/proti nárokom tretích strán? Ak sa takéto riziká nevyskytnú, netrvajte na ich krytí ani ich nezabezpečujte.

- Ak uzatvárate dohodu o rozdelení zodpovednosti na základe vášho procesu hodnotenia rizika, uistite sa, že na to máte zákonnú právomoc a že ste oboznámení s rôznymi úrovňami zodpovednosti (pozri časť 3.1 o rozdelení zodpovednosti).

Odporúčania pre členské štáty:

- Poskytnutie krytia pomocou štátnej záruky by malo byť založené na analýze rizika.
- Hodnotenie rizika by malo pokrývať širokú škálu tém vrátane medzi iným:
 - > bezpečnosti a zabezpečenia počas manipulácie a prepravy,
 - > bezpečnosti a zabezpečenia počas skladovania a vystavovania,
 - > stavu tovaru kultúrneho charakteru (konzervácia),
 - > environmentálnych parametrov skladovacích a výstavných priestorov,
 - > environmentálnych parametrov počas prepravy,
 - > protipožiarinej ochrany.
- Mal by sa sformulovať transparentný postup pre hodnotenie rizika, ktorý jasne stanovuje minimálne požiadavky.
- Pred poskytnutím štátnej záruky by mali byť všetky požiadavky úplne splnené.
- Proces hodnotenia rizika by mal byť transparentný a priamy a nemal by zahŕňať zbytočné riziká (napríklad veľmi zriedkavé alebo úplne nepravdepodobné riziká). Zdlhavé a zložité postupy zaberajú priveľa zdrojov a odradzujú inštitúcie od využívania krytia pomocou záruky.
- Hodnotenia rizika by sa mali vykonávať pri účasti expertov (alebo nezávislého panelu expertov, ktorý by mohol zahŕňať tiež bezpečnostného poradcu, technických/vedeckých expertov, konzervátorov a dokumentátorov).
- Tam, kde je to možné, by mali byť súčasťou procesu hodnotenia rizika návštevy na mieste.
- Hodnotenia rizika by sa mali vykonávať pre každú žiadosť o záruku, malo by sa však zväziť paušálne schválenie pre významné a etablované kultúrne inštitúcie, ktoré o krytie žiadajú pravidelne. V takých prípadoch sa môže vykonávať miernejšie a krátke hodnotenie (napr. ročné hodnotenie).

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- Povzbudzovať kultúrne inštitúcie v Európe, aby zdieľali informácie týkajúce sa pôžičiek s kolegami. To sa môže vykonávať pomocou zdieľaných systémov, webových stránok a konferencií na konkrétne témy.

- Preskúmať možnosť zdieľania informácií o geograficky a politicky nestabilných oblastiach (podľa možností prostredníctvom ministerstiev zahraničných vecí) s cieľom pomôcť hodnoteniam rizika vzhľadom na tieto konkrétne oblasti.
- Preskúmať uskutočniteľnosť harmonizácie klauzúl v dokumentoch týkajúcich sa záruky.
- Preskúmať dopad súčasnej hospodárskej krízy na hodnotenia rizika záruk. Ako si napríklad môžeme byť istí, že konkrétne krajiny môžu skutočne vyplatiť plnenie podľa systému záruk v prípade, ak vznikne nárok?

3.5. Znižovanie nákladov na prepravu

Úvod

Európsky kontinent má veľmi veľký počet múzeí. Vďaka tomu majú európski občania prístup k nesmierne bohatému kultúrnemu dedičstvu. V súčasnosti je v Európe viac ako 30 000 múzeí a európske múzeá každoročne navštívi viac ako 500 miliónov návštevníkov. Patria medzi nich miestni obyvatelia a domáci návštevníci ako aj zahraniční turisti, z ktorých mnohí prichádzajú tiež z krajín mimo EÚ. Štúdie ukázali, že počet návštevníkov, ktorých múzeá pritiahnu, je úzko prepojený s pestrým programom výstav.

Dočasné výstavy prinášajú veľký verejný prospech tým, že tejto širokej verejnosti umožňujú vidieť diela, ktoré sú normálne roztrúsené po celom svete, a to z múzeí aj zo súkromných zbierok. Zorganizovanie takých dočasných výstav **často** vyžaduje významné financovanie. Diela musia prepravovať špecializovaní prepravcovia; pre naprojektovanie výstavy môžu byť potrební architekti alebo dizajnéri výstav; a diela musí strážiť kvalifikovaný dozorný a bezpečnostný personál. Ďalšie náklady môžu zahŕňať reklamu, vydanie katalógu, výrobu plagátov a v niektorých prípadoch platby komerčného poistenia poisťovateľom umenia.

Ciele

Vypracovať návrhy na zníženie prepravných nákladov na požičiavanie a vypožičiavanie zbierok a predmetov.

Metodológia

1. Stretnutia

Podskupina Preprava mala celkom štyri stretnutia, na ktorých sa zúčastnili všetci členovia a dve stretnutia, na ktorých sa zúčastnilo iba niekoľko členov.

2. Online/E-mail

Táto práca by nebola možná bez neustálej výmeny e-mailov.

3. Dotazník

S cieľom zistiť, ktoré dôležité otázky je treba riešiť, podskupina Preprava rozoslala rôznym zainteresovaným stranám dotazník s nasledujúcimi otázkami:

- a) aká dôležitá je pre vašu inštitúciu otázka prepravy kultúrneho majetku?;
- b) ktoré konkrétne otázky by sa mali prediskutovať vzhľadom na prepravu kultúrneho majetku (napr. poplatky, poistenie, atď.)?;
- c) máte problémy pri zadávaní zmlúv na prepravu kultúrneho majetku? Uvedte, prosím, konkrétne príklady (napr. konanie v prípade porušenia práva pri zadávaní zmlúv);
- d) máte dojem, že v oblasti prepravy umenia existujú dohody narúšajúce hospodársku súťaž alebo kartelové dohody? Ak áno, objasnite, prosím (bez uvádzania názvov dotknutých spoločností);

- e) čo sa dá v oblasti prepravy umenia urobiť pre otvorenie trhu a zníženie dopravných nákladov?;
- f) ktorí hráči by mali zohrávať významnejšiu úlohu v budúcnosti?;
- g) ako by ste zorganizovali trh s prepravou umenia, ak by ste mali možnosť vypracovať jeho koncepciu? Uvedte, prosím, príklad najlepších postupov z Vašej oblasti zodpovednosti; a
- h) aké sú náklady v EÚ (a najlepšie dosiahnuté výhodné ceny!)?

Pre odpovede a výsledok dotazníka pozri časť 5.4.

4. Rozhovory s expertmi

Podskupina uskutočnila rozhovory o konkrétnych otázkach s nasledujúcimi expertmi:

- > **Cindy Zalmová**, bývala predsedníčka Skupiny holandských dokumentátorov a dokumentátorka Holandského historického múzea, v súčasnosti pracuje pre spoločnosť Nurminem, ktorá sa špecializuje na prepravu umenia a sídli v Amsterdame.
- > **Kate Parsonsová**, vedúca správy a riadenia zbierok, galéria Tate Gallery a predsedníčka Skupiny britských dokumentátorov.
- > **Hana Procházková**, Európska komisia, GR TAXUD (Generálne riaditeľstvo pre dane a colnú úniu).
- > **Helene Strohschneiderová**, Európska komisia, GR MOVE (GR pre mobilitu a dopravu).

Otázky položené Cindy Zalmovej:

1. Balenie zásielok obsahujúcich tovar kultúrneho charakteru je veľmi nákladné. Rozhodujúcim faktorom je často potreba skladovania tovaru počas cesty. Ako by ste ohodnotili tieto skladovacie požiadavky z pohľadu prepravcu umenia? Myslíte si, že je možné znížiť náklady bez kompromisov v kvalite? Myslíte si, že zavedenie spoločných štandardov v baliarenskom odvetví má potenciál znížiť náklady?
2. Vzhľadom na otázku č. 1, vidíte nejaké rozdiely medzi malými/stredne veľkými a veľkými múzeami?
3. Určite by bolo možné znížiť náklady, ak by sa prijali alternatívne výberové a obstarávacie postupy, napríklad zavedenie ročných zmlúv. Mohlo by jedným z možných riešení byť to, že niektoré múzeá by si zaobstarali baliace prepravky určené na (čiastočné) zdieľanie a viacnásobné použitie? Myslíte si, že také alternatívy by boli tiež v záujme dopravných spoločností?

Otázky položené Hane Procházkovej: Európska komisia, GR TAXUD:

Skutočnosť, že tovary boli zahrnuté do nomenklatúry nariadenia 731/2010, má závažné finančné dôsledky pre umelcov. Budú podliehať buď zníženej daňovej sadzbe vo výške 7 % alebo vyššej daňovej sadzbe vo výške 19 %. Podľa akých kritérií Komisia tovar klasifikuje? Zahŕňa tovar kultúrneho charakteru? Kedy presne je možné usudzovať, že materiály sú fyzickou súčasťou iných položiek a z toho dôvodu predstavujú umenie v súlade s definíciou uvedenou vo viacerých rozhodnutiach, ktoré vydal Európsky súdny dvor? Mnohí umelci (napríklad dizajnéri nechtov alebo umelci pracujúci so svetlom, sochári, maliari, atď.) rozhodne potrebujú materiály, ktoré sa veľmi ťažko klasifikujú. Zvážila Komisia dôsledky pre odvetvie kultúry?

Otázky položené Helene Strohschneiderovej, Európska komisia, GR MOVE:

Môžete, prosím, objasniť nové ustanovenia uvedené v nariadení č. EÚ 300/2008. Situácia je nasledovná: od apríla 2010 sú za 'známych odosielateľov' považovaní iba odosielatelia, ktorých schválili orgány a ktorých podrobné údaje boli zaznamenané do databázy EÚ. To však zahŕňa výrobu a tiež balenie na mieste, pokiaľ nie je možné jednotlivé zásielky označiť ako letecký náklad až do fázy, keď sú vybrané pre účel splnenia objednávky. V prípade tovarov kultúrneho charakteru to tak obvykle nie je. To znamená, že múzeám vznikajú extrémne vysoké náklady a čelia vysokým rizikám, keďže obvykle nie sú

odosielateľmi. Problémom je, že verejne financované múzeá sú povinné zadávať verejné zmluvy prostredníctvom výberových konaní. Ak sa zmluva zadá spoločnosti, ktorá nie je registrovaná ako **oprávnený zástupca**, neexistuje iná možnosť ako zaobchádzať so zásielkami ako s bežným nákladom a vystaviť ich všetkým obvyklým kontrolám (otváranie balenia, atď.) To považujeme za neprijateľné riziko.

Odpovede: pozri Prílohy 5.4.

Odporúčania

Odporúčania pre pracovníkov múzeí:

- Mala by sa umožniť spolupráca na rôznych úrovniach (medzi *KOM-ČS-zástupcami múzeí v CEN*).
- Prepravovať spoločne (*preskúmať možnosť vyzdvihovania výpožičiek v sklade prepravcu*).
- Preveriť potrebu bezpečnostného/sledovacieho vozidla.
- Preveriť potrebu kuriéra (na palube) – alebo požičiavanie bez kuriéra.
- Preveriť potrebu aklimatizácie debien.
- Múzeá by mali spojiť svoje zdroje a vytvoriť spoločný inventár klimatizovaných schránok (*Tieto schránky vo vlastníctve múzeí sa môžu zdieľať za predpokladu, že plánovanie výstav je presné a dlhodobé*).
- Opätovne používať tiež iné prepravné materiály.
- Akceptovať výberové konania.

Uznávanie dopravných spoločností, ktoré si objednávky zabezpečili na základe postupov verejného obstarávania. V prvom rade sa musia 'normy' (presné špecifikácie) pre prepravu umenia zahrnúť do všetkých národných nariadení pre obstarávanie (pozri rakúsku normu Ö-Norm⁶) a musia ich uznávať všetky zainteresované strany.

Odporúčania pre členské štáty:

Prijat' certifikačné postupy pre dopravné spoločnosti na základe spoločných štandardov (CEN⁷).

Existuje naliehavá potreba integrácie agentúr pre verejné financovanie a zástupcov múzeí do CEN.

- Čo sa týka **personálu**:
- > Vypracovať špecifikácie pracovných miest pre technický a administratívny personál v dopravných spoločnostiach.

Normy často nie sú dostatočne konkrétne (pozri Rakúsko – Ö-Norm)

⁶ Pozri Prílohu 5.1.

⁷ CEN – Európsky výbor pre normalizáciu (CEN, franc.: Comité Européen de Normalisation) <http://www.cen.eu>

- > Vytvoriť štandardy pre odbornú prípravu, najmä pre technický personál. **Kvalifikovaný** personál môže priniesť úsporu nákladov, pretože v takom prípade je potrebných menej členov personálu. Kvalifikovaný personál tiež ušetrí veľké množstvo času a preto je menej náročný z hľadiska nákladov.
- > Vytvoriť **kurz odbornej prípravy** Prepravca umenia/obslužný personál pre umenie.
- > Povzbudzovať zavedenie systému akreditácie a uznávania preukázateľných praktických znalostí a zručností týkajúcich sa odborných skúseností s prepravou tovaru kultúrneho charakteru.

Existuje rozsiahle know-how a odborné znalosti, ktoré počas dlhého obdobia nadobudli tí, ktorí poskytujú obslužné služby (manipulácia) v oblasti umenia a ľudia pracujúci na inštalácii zbierok a dočasných výstav a technici pracujúci v kultúrnych inštitúciách alebo dopravných spoločnostiach. Tieto odborné znalosti nie je možné v súčasnosti certifikovať, keďže neexistuje odborný titul ani certifikácia, ktorá by zahŕňala balenie, skladovanie a manipuláciu so zbierkami.

- **Akceptovať 100 % štátne záruky**

V pozícii požičiavateľa by múzeá mali vynaložiť všetko úsilie na prijatie záruky, keď ju vypožičiavateľa ponúkajú.

- Vytvoriť a používať **štandardy** pre:

- > **Balenie:**

CEN/TC C 346 WG 5 – EN: 15 946/2011

(CEN-Zásady balenia pre prepravu - Konzervácia majetku kultúrneho charakteru).

- > **Nákladné vozidlá:**

Technické vlastnosti nákladných vozidiel používaných na prepravu umenia (veľkosť, klimatizácia) Monitorovací systém pre nákladné vozidlá/vozidlá pre lokalizáciu umeleckého diela/predmetov kultúrnej hodnoty v ktoromkoľvek danom okamihu – sledovacie zariadenie.

- > **Štandardizované potvrdenia a formuláre** pre **odvetvie dopravy a poisťovníctvo** (pozri Súbor nástrojov).

Odporúčania pre európske inštitúcie:

- Čo sa týka **cla, DPH**

- > Pred prijatím európskych nariadení by mali príslušné ministerstvá (hospodárstvo, vnútro, financie, atď.) a zástupcovia múzeí v ranej fáze zapojiť širší kultúrny sektor, aby bolo možné zabezpečiť kultúrnu udržateľnosť v súlade s článkom 167, ods. 4 ZFEÚ⁸.

- Zadať vypracovanie **štúdie** o nákladoch na prepravu tovaru kultúrneho charakteru:

Nevieme o žiadnej existujúcej štúdii na európskej úrovni zameranej na náklady na prepravu predmetov kultúrnej hodnoty. Obsiahla štúdia, založená na jasných a konkrétnych otázkach, by bola veľmi užitočná.

8

⁸ ZFEÚ – Zmluva o fungovaní Európskej únie.

POĎAKOVANIE

Sme veľmi vďační zamestnancom generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vzdelávanie a kultúru, ktorí nám pomohli v rôznych fázach s našou OMK pre zníženie nákladov na vypožičiavanie a požičiavanie, najmä pani Catherine Magnantovej, pani Leonore Wiesnerovej, pánovi Edgarovi Depasqualeovi, pánovi Xavierovi Troussardovi a pani Marianne Buterovej.

Chceli by sme vyjadriť našu vďačnosť tiež ďalším predstaviteľom z Európskej komisie, ktorí sa zúčastnili stretnutí, aby nám poskytli odborné poradenstvo vrátane pani Eugénie Aguiarovej a pani Hany Procházkovej (GR TAXUD), pána Grzegorza Gajewského (GR HOME), pani Angely Casasnovas y Seseovej (GR ENTR), pani Edithe Guettovej (GR EAC) a pani Helene Strohschneiderovej (GR MOVE).

Sme tiež vďační pánovi Siebemu Weidovi zo Siete európskych múzejných organizácií (NEMO).

PRÍLOHY

5.1. Bibliografia/Zoznam internetových odkazov vrátane webových stránok

Štandardná zmluva o výpožičke na webovej stránke NEMO:

<http://www.ne-mo.org/index.php?id=110&STIL>

Sekcia na webovej stránke NEMO venovaná mobilite zbierok:

http://www.ne-mo.org/index.php?id=103&STIL=0&C_PID=&C_UID=1

Požičiavanie pre Európu:

<http://www.lending-for-europe.eu/>

Aktualizované usmernenia skupiny Bizot Group 'Sekcia výpožičky':

http://ec.europa.eu/culture/documents/loans_guidelines_execsummary.pdf

Usmernenia ICOM pre výpožičky:

http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Guidelines/Loans1974eng.pdf

Usmernenia pre pripravenosť na katastrofy v múzeách:

http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Guidelines/guidelinesdisasters_eng.pdf

Všeobecný prieskum o štátnych zárukách:

http://www.lending-for-europe.eu/fileadmin/CM/public/documents/indemnity/EU_State_Indemnity_Schemes.pdf

CEN – Konzervácia majetku kultúrneho charakteru – Zásady balenia pre prepravu EN 15946:2011:

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/Standards.aspx?param=411453&title=Conservation%20of%20cultural%20property>

Nariadenie Rady (ES) č. 116/2009 z 18. decembra 2008 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru (kodifikované znenie):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009R0116:en:NOT>

Nariadenie (ES) č. 300/2008 Európskeho parlamentu a Rady z 11. marca 2008 o spoločných pravidlách v oblasti bezpečnostnej ochrany civilného letectva a o zrušení nariadenia (ES) č. 2320/200:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:097:0072:0084:EN:PDF>

Nariadenie EÚ č. 731/2010 – Zatriedňovanie určitých druhov tovaru do kombinovanej nomenklatúry:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:214:0002:0003:EN:PDF>

EN 14943:2005, *Prepravné služby – Logistika – Slovník*.

Usmernenia týkajúce sa kuriérov – skupina Bizot Group, január 2009:

http://ec.europa.eu/culture/documents/courier_guidelines_execsummary.pdf

Rakúsko ÖNorm D 1000/2006-12-01 – Prepravné služby – Požiadavky na demontáž umeleckých predmetov.

Petterson S., Hagedorn-Saupe M., Jyrkkiö T., Weij A. (ed.), *Povzbudzovanie mobility zbierok. Cesta vpred pre múzeá v Európe*, Helsinki, Fínska národná galéria, 2010.

Van Woudenberg N., *Štátna imunita a požičané predmety kultúrnej hodnoty*, Leiden/Boston, 2012.

Matassa F., *Riadenie a správa múzejných zbierok: Príručka*. Londýn: Facet Publishing, 2011.

Odkazy:

Sieť európskych múzejných organizácií (NEMO):

<http://www.ne-mo.org/>

Fond zbierok:

<http://www.collectionstrust.org.uk/>

Požičiavanie pre Európu:

<http://www.lending-for-europe.eu/>

Medzinárodná rada pre múzejné štandardy a usmernenia:

<http://icom.museum/professional-standards/standards-guidelines/>

Bibliografie ICOM:

<http://icom.museum/resources/bibliographies/>

Britská skupina dokumentátorov:

<http://www.ukregistrarsgroup.org/>

Výbor dokumentátorov Amerického združenia múzeí (RC-AAM):

<http://www.rcaam.org/>

VIII. Konferencia európskych dokumentátorov:

<http://lanyrd.com/2012/viii-european-registrars-conference/>

Medzinárodný dohovor o prepravcoch výstav a umenia (Icefat):

<http://www.icefat.org/>

5.2. Hodnotenia rizika a komerční poisťovatelia: výsledky rozhovorov s maklérimi

Skupina pre hodnotenie rizika chcela tiež porovnať názory verejného a súkromného sektoru a opýtala sa niekoľkých poisťovních maklérov, či vykonávajú hodnotenie rizika pred odsúhlasením poskytnutia krytia a na ktoré oblasti sa predovšetkým zameriavajú. Nižšie uvádzame odpovede dvoch maklérov.

Britský makléř:

‘Úroveň hodnotenia rizika sa líši v závislosti od klienta. Pri dojednávani poistenia pre výpožičky pre štátne inštitúcie vieme, že hodnotenie rizika už bolo obvykle vykonané a organizácia by nesúhlasila s požičaním diela na miesto konania, ktoré náležite nespĺnilo štandardy, ktoré uložil bezpečnostný poradca. Pokiaľ by sa v správe o prevádzke (Facility report) nachádzali akékoľvek pochybnosti, vzniesol by ich dokumentátor v čase rokovania o výpožičke. V dôsledku toho je úroveň krytia, ktoré dojednávame pre výpožičky z národných do takýchto schválených múzeí, veľmi široká s veľmi malým počtom vylúčených rizík.

Ak by nás požiadali, aby sme dohodli poistenie pre výstavu v múzeu, ktorému komerčná galéria alebo súkromný zberateľ požičiava dielo, a my sme s takým múzeom predtým nespôlupracovali, vyžiadali by sme si na preskúmanie ich správu o prevádzke a v prípade potreby by sme požiadali o vyplnenie formulára poisťovného návrhu, ktorý obsahuje väčšinu otázok, ktoré potrebujeme zodpovedať.

Ak by nás požiadali o poistenie rizika v oblasti s výskytom zemetrasení, zohľadnili by sme túto skutočnosť a sadzba by sa zvýšila tak, aby zohľadňovala dodatočné poisťovné riziko, ktoré je treba pokryť. Poisťovatelia sa musia pozeráť tiež na limity, ktoré poisťujú v takýchto oblastiach, predovšetkým napríklad v Kalifornii a Tokiu, s cieľom určiť, či majú potrebnú kapacitu na prijatie nového rizika.

Poistenie proti terorizmu sa posudzuje v každom prípade zvlášť, keďže toto poisťovné riziko poisťuje trh pre politické riziká, ktorý musí opäť preveriť ich agregáciu vo veľkých mestách a tento trh vo veľkej miere diktuje rating pre túto oblasť, i keď niektoré krajiny majú vládou podporované portfólio, do ktorého môžu poisťovatelia ‘proti všetkým rizikám’ siahnúť, ako napríklad Pool Re vo Veľkej Británii, Gareat vo Francúzsku a Tripura v USA. Ďalším faktorom sú tiež záplavy a pri hodnotení rizika v rámci Veľkej Británie využívame Agentúru pre životné prostredie.’

Taliansky maklér:

'Ako nepísané pravidlo si poisťovatelia umenia a makléri v Taliansku navzájom poskytujú informácie o nevhodnom správaní prepravcov, organizátorov výstav, lokalít, iných hráčov v poisťovníctve, atď. Sadzby pre poistenie umenia sú veľmi nízke a našou prácou je vyhnúť sa v čo najväčšej miere stratám v dôsledku zlej alebo nekvalitnej práce ktorejkoľvek zo zúčastnených strán. Veľký poistný nárok by vymazal všetky platby poistného, ktoré spoločnosti zarobili v priebehu rokov.

Vždy osobne navštevujeme nové miesto a nového klienta. Nikdy by som automaticky nepredpokladal, že nový klient má určité štandardy bez toho, aby som si bol istý, že lokalita je bezpečná, postup, ktorý používajú je profesionálny, organizácia je seriózna a to najdôležitejšie, že prepravu a manipuláciu vykonávajú špecializované organizácie. K 80 % strát dochádza v čase, keď sú umelecké diela v tranzite alebo sa s nimi manipuluje. Istota, že všetky fázy procesu budú prebiehať profesionálne, je veľmi dôležitá. V našom formulári poistného návrhu/kontrolnom zozname požadujeme a chceme poznať mená všetkých dopravných firiem podieľajúcich sa na ktorejkoľvek časti cesty, a to nielen tej, ktorá má zmluvu, ale mená všetkých obchodných partnerov. Pokiaľ sú neznámi a neschválili sme ich, opýtame sa iných spoločností, či s nimi majú nejaké skúsenosti a ak je výsledok negatívny, vykonáme previerku náležitej odbornej starostlivosti (due diligence). Ak si niečím nie sme istí, neuzatvoríme/nenavrhneme poistenie.

V prípade každej novej lokality si vyžiadame správu o prevádzke (Facility report), ktorú veľmi dôkladne preskúmame. Obzvlášť opatrní sme v prípade výstavy malých a/alebo krehkých predmetov. Používame formulár poistného návrhu na preverenie všetkých rizík.'

5.3. Oceňovanie

Rôzne úrovne a príklady niektorých typov oceňovania

Uznáva sa, že oceňovanie umeleckých diel nie je exaktnou vedou: je to otázka zručností a úsudku.

Aj keď laik by mohol teoretizovať o tom, že daný predmet môže mať iba jednu hodnotu, skúsenosti dokazujú opak. Hodnota navrhnutá pre účely poistenia nebude nevyhnutne rovnaká ako hodnota uvedená ako aukčný odhad, a to z toho očividného dôvodu, že tá prvá musí byť jedným číslom, zatiaľ čo tá druhá bude pravdepodobne očakávaným rozpätím, v ktorom sa bude nachádzať cena dosiahnutá na aukcii. Cenový odhad je často potrebný pre účel dohodnutia hodnoty pre daňové účely s Finančným a colným úradom Jej Veličenstva. Cenový odhad je možné získať tiež pre účely poistenia, predaja, rozdelenia rodiny, prenájmu nehnuteľnosti a iné účely. V niektorých prípadoch bude chcieť vlastník požadujúci ocenenie získať vysoký odhad, v iných prípadoch zase nízky. A v niektorých prípadoch bude vlastníčkovi jedno, či je cenový odhad vysoký alebo nízky.

Profesionálni odhadcovia môžu poskytnúť iba odhady, ktoré sú v súlade s ich čestným názorom na hodnotu predmetnej položky. Nemôžu pre danú položku poskytnúť odhad, ktorý sa líši od ich pravdivého názoru na hodnotu položky. Je to tak preto, že taký odhad by bol nepravdivý alebo nečestný a také konanie by predstavovalo trestný čin podvodu a odhadca aj vlastníka predmetu by boli vystavení trestnému stíhaniu. Napríklad podľa zákona o krádežiach z roku 1968 by poskytnutie nečestného odhadu mohlo znamenať získanie finančnej výhody od inej osoby prostredníctvom podvodu v rozpore s § 16 uvedeného zákona. Maximálny postih predstavuje odňatie slobody v trvaní piatich rokov.

Skutočnosť, že môžu existovať argumenty v prospech nepravdivého ocenenia, ktorými sa odhadca riadil, neznamená, že odhad nie je nečestný. Odhad je čestný **iba** vtedy, ak presne odráža skutočný názor odhadcu. Ak odhad pravdivo nevytvorí o tom, čo si odhadca o hodnote položky myslí, je to nečestný odhad.

Je dobre známe, že existuje cenové rozpätie, niekedy veľmi široké, ktoré kompetentní odhadcovia uznávajú za cenu, ktorú by majetok priniesol v prípade predaja na otvorenom trhu a preto je bežné, že odhadcovia uvedú svoj názor na aktuálnu hodnotu predmetu tak, že najskôr uvedú **rozpätie hodnôt, bežne známe ako aktuálny aukčný odhad**, pričom najnižšia hodnota v rozpätí je známa ako dolný aukčný odhad a najvyššia ako horný aukčný odhad a stredná hodnota je známa ako stredný aukčný odhad. Toto rozpätie obvykle tvorí základ akýchkoľvek ďalších typov oceňovania predmetu.

Cenové odhady pre účely poistenia

Aukčné domy a odhadcovia obvykle tieto odhady umiestňujú na jednej z troch úrovní, ktoré definujú takto:

1. Poistenie na vysoký aukčný odhad

V tomto prípade vlastník nemá v úmysle predmetnú položku vymeniť. Inými slovami, táto úroveň ocenenia predpokladá, že oceňovaná položka sa považuje iba za **majetok**, za ktorý sa v prípade úplnej straty bude požadovať iba finančné odškodnenie, pričom hodnota sa jednoducho stanoví na najvyššiu hodnotu aukčného odhadu bez pripočítania prémie predajcu a DPH.

2. Poistenie na dvojnásobok dolného aukčného odhadu

Týka sa prípadov, keď vlastník bude možno chcieť nahradiť akúkoľvek úplne stratenú položku tak, že na aukcii zakúpi niečo **porovnateľné**. V tomto prípade poistná hodnota umožňuje kúpnu cenu v aukcii práve nad horným aukčným odhadom s pripočítaním prémie predajcu a DPH.

3. Poistenie na dvojnásobok horného aukčného odhadu

Týka sa prípadov, keď vlastník bude možno chcieť nahradiť akúkoľvek úplne stratenú položku tak, že zakúpi niečo porovnateľné v príslušnej maloobchodnej pobočke v Londýne alebo New Yorku. Očakáva sa,

ale nie je zaručené, že hodnoty stanovené na tejto úrovni sú vo všeobecnosti dostatočné na to, aby zahŕňali obvyklé obchodné 'navýšenie' nad aukčné ceny.

Je zvykom opätovne prehodnotiť poistné odhady každé tri až päť rokov a v prípade, ak sú náklady na podrobnú fyzickú prehliadku príliš prohibívne, praktikuje sa aktualizácia hodnôt s odvolaním sa na indexy prieskumu trhu s umením. Tieto indexy sú dostupné po uhradení predplatného. Tím pre oceňovanie akcií a aktív na Finančnom a colnom úrade Jej Veličenstva účtuje predplatné rovnako, ako Daňový úrad ministerstva financií v Spojených štátoch.

Aktuálne aukčné odhady/výber na predaj

Takéto odhady často tvoria základe pre všetky ostatné oceňovania. Uvádzajú sa tiež v prípade, keď je šanca na realizáciu predaja. Poskytujú horný a dolný odhad, nie jedno číslo.

Ochotný kupec/ochotný predajca a cenové odhady pre dohodnuté predaje

Hodnoty v tomto prípade predstavujú východiskový bod pre rokovania o kúpe alebo predaji (napríklad v prípade dohodnutého predaja podľa systému zástupnej platby (Acceptance in Lieu) alebo múzeu). Cenové odhady tohto druhu sú obvykle stanovované na úrovni horného aukčného odhadu, keď odhadca navrhuje hodnotu v mene predávajúceho vlastníka a na úrovni dolného aukčného odhadu, keď odhadca koná v mene kupujúceho.

Cenové odhady pre britský systém vládnych záruk (GIS)

Ďalšie typy oceňovania zahŕňajú cenové odhady pre daňové účely, či už v prípade úmrtia alebo v iných prípadoch, ktoré sa obvykle stanovujú na úrovni dolných aukčných odhadov v prípade, ak vznikne daňová povinnosť. Pre daňové účely právne predpisy vyžadujú **hodnoty otvoreného trhu**, ktoré sú definované takto: 'Cena, ktorú by mohol majetok na základe rozumných očakávaní v tom čase [t. j. príslušný dátum ocenenia] dosiahnuť v prípade predaja na otvorenom trhu.' Ekvivalentná definícia v USA je 'skutočná trhová hodnota'.

Definícia v daňových právnych predpisoch je viac-menej podobná definícii hodnoty pre účely GIS. Pre účely GIS musí byť hodnota v súlade so zásadami ustanovenými v odsekoch 2.17 a 2.18 britských usmernení pre štátne inštitúcie, ktoré uvádzajú:

Oceňovanie⁹:

- 2.17** *Skôr, ako sa s vlastníkom dohodne na cenovom odhade, musí vypožičiavajúca inštitúcia pamätať na to, že je dôležité zabezpečiť, aby bol cenový odhad pre účely záruky primeraný. Cenový odhad pre účely záruky by mal napríklad predstavovať čestný odhad hodnoty, ktorú by predmet, pre ktorý sa má poskytnúť záruka, mohol dosiahnuť v prípade predaja na otvorenom trhu v čase výpožičky, pričom tento odhad bude predstavovať stanovenú hodnotu dohodnutú pre účely záruky.*
- 2.18** *Pri skúmaní a posudzovaní navrhnutého cenového odhadu by mali vypožičiavateľa pamätať na to, že účelom poskytnutia odškodnenia je, že strana, ktorej strata vznikne, by v dôsledku takej straty nemala ostať bez finančných prostriedkov, avšak táto strata by jej tiež nemala poskytnúť príležitosť profitovať.*

⁹ <http://www.culture.gov.uk/images/publications/GISGUIDELINESWORDVERSION316March.pdf>

Hodnota pre účely GIS by mala byť čestným odhadom hodnoty, t. j. **cena, ktorú by majetok mohol na základe rozumných očakávaní dosiahnuť v prípade jeho predaja na otvorenom trhu k dátumu ocenenia zrealizovaným medzi ochotným kupcom a ochotným predajcom** pri 'nezávislej' transakcii (strany nie sú spojené prostredníctvom osobných vzťahov), pri ktorej obe strany konali vedome, obozretné a bez nátlaku.

Toto je definícia používaná pre daň z dedičstva, daň z pozostalosti, daň z kapitálových ziskov a daň z príjmu. Všeobecne sa teda akceptuje, že skutočná hodnota na otvorenom trhu je ekvivalentom aktuálneho stredného aukčného odhadu.

Pre účely GIS by sme teda očakávali, že pokiaľ sa s predmetnou položkou neviaže žiadny nedávny predaj, budú hodnoty stanovené buď na úrovni horného aukčného odhadu (t. j. Úroveň 1, ktorá by predpokladala predajnú cenu/cenu dosiahnutú v aukcii na úrovni stredného aukčného odhadu a umožňovala pripočítanie prémie kupujúceho plus DPH) alebo, maximálne na úrovni dvojnásobku dolného aukčného odhadu (t. j. Úroveň 2 vyššie), keď sa očakáva nahradenie podobnou položkou v aukcii. Druhý uvedený prípad platí predovšetkým vtedy, ak sú vlastními požičaného predmetu správcovia, ktorí sú na základe podmienok správy povinní nahradiť predmety inými a teda majú voči svojim oprávneným osobám povinnosť starostlivosti, na základe ktorej musia zabezpečiť krytie predmetov pre takúto eventualitu. Ak sa položka nedávno predala, potom budeme očakávať, že hodnotou bude plná kúpna cena, nie jej inflácia predstavujúca napríklad 'vytúženú' hodnotu obchodníka alebo očakávaný obchodný nárast, ktorý môže niekedy predstavovať troj- alebo dokonca štvornásobok prémie, plus DPH vrátane kúpnej aukčnej ceny. Hodnoty obchodnej náhrady, ktoré obvykle zahŕňajú obchodný nárast, nie sú pre GIS akceptovateľné. **A preto je pre prežitie systému kľúčové, aby boli hodnoty primerané, a nie nadhodnotené.**

Rovnako dôležité je, aby múzeá zabezpečili aktuálnosť hodnôt položiek vo vlastných zbierkach a aby sa pre účely poistenia navrhovali primerané hodnoty, keď sa tieto položky požičiavajú v rámci Veľkej Británie aj do zahraničia.

Témy na diskusiu:

1. Konceptuálne umenie

Otázka poistenia tohto umenia sa stáva čoraz viac predmetom záujmu tých, ktorí sú zodpovední za vládne záruky. Predovšetkým v prípade, ak umelec môže položku opätovne vytvoriť a niekedy sa za takéto opätovne vytvorené dielo môže požadovať vyššia cena ako za originál: o záruku pre ktorú položku nás teda žiadajú? Vieme, že program vládnych záruk v USA vylučuje z krytia akékoľvek veľmi krehké predmety. Dotknutá kombinácia zmiešaných médií a problém posúdenia stavu od počiatku predstavuje pre program jednoducho privysoké riziko. Podľa názoru zodpovedných je lepšie chrániť štátnu pokladňu pred potenciálnou zodpovednosťou za celkovú hodnotu veľmi krehkých predmetov, ako požadovať od vypožičavateľa, aby platil za komerčné poistenie.

Materiál vypracovaný Anastasiou Tennantovou z Anglickej umeleckej rady pre Stretnutie britských dokumentátorov, apríl 2012. Na redakcii materiálu sa podieľala tiež Hillary Bauerová z Veľkej Británie.

5.4. Preprava

Odpovede na dotazník: otázky (a)-(c) – Výsledky vo forme šablóny:

1. Aká dôležitá je pre Vašu inštitúciu otázka prepravy majetku kultúrnej hodnoty?	Veľmi dôležitá 54	Menej dôležitá 3	Nie je dôležitá
2. Ktoré konkrétne otázky by sa mali prediskutovať vzhľadom na prepravu majetku kultúrnej hodnoty (napr. poplatky, poistenie, atď.)?	Vyskytli sa nasledujúce témy:		
	* Poistenie	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoké náklady a otázky týkajúce sa zodpovednosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Presný rozsah pôsobnosti • Aký druh rizík kryje? • Poistenie 'z klinca na kliniec' • Zrieknutie sa poistenia, napr. zrieknutie sa subrogácie • Medzinárodné protokoly rozdelenia zodpovednosti v kombinácii s poistením prepravy
	* Spoločné štandardy	<ul style="list-style-type: none"> • Terminológia, formuláre a podmienky u baliacich spoločností a prepravcov • Európske baliace štandardy – štandardizácia metód balenia a bezpečnostných požiadaviek • Certifikačný systém pre dopravných agentov a dopravné spoločnosti • Štandardy pre vozidlá • Konsolidácia a zdieľanie zásielok a kuriérov v súlade s usmernenia skupiny Bizot 	
	* Dopravné spoločnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Napríklad spoľahlivosť poskytovateľa prepravy, dobre vyškolený personál/neskúsený personál, • Monitorovací systém pre nákladné vozidlá umožňujúci lokalizáciu tovaru kultúrneho charakteru v 	

		<p>ktoromkoľvek okamihu – sledovacie zariadenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eskorta – vysoké náklady na poskytovateľa bezpečnostných služieb • Bezpečnostné požiadavky • Záväzok v prípade poistného nároku 	
	* Clo, DPH, vývozné licencie	<ul style="list-style-type: none"> • Cezhraničná dokumentácia – jej obmedzenie na absolútne minimum • Zatriedenie tovaru kultúrneho charakteru do nomenklatúry podľa nariadenia č. 731/2010 	
	* Harmonizácia práva	<ul style="list-style-type: none"> • Niektoré krajiny majú nečakané právne požiadavky • Zhoda s úpravou verejného obstarávania 	
<p>3. Máte problémy pri zadávaní zmlúv na prepravu majetku kultúrneho charakteru?</p> <p>Uvedte, prosím, konkrétne príklady (napr. konanie v prípade porušenia práva pri zadávaní zmlúv)</p>	<p>Áno: 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pri zadávaní zmluvy nepoznáme všetky dôležité podrobnosti a otázky prepravy • Spoločnosti prepravujúce umenie sa snažia byť efektívne z hľadiska nákladov, poskytujú však služby nižšej kvality • Bolo by potrebné zaviesť medzinárodné štandardy na predchádzanie prípadným nedorozumeniam pri presunoch tovaru kultúrneho charakteru 	<p>Nie: 52</p>	

Odpovede na dotazník: otázky (d)-(h):

Odpoved' 1:

Existuje iba obmedzený počet malých/stredne veľkých a veľkých dopravných spoločností, ktoré sa špecializujú na prepravu umenia. To má za následok, že tomuto malému počtu spoločností sa zadáva veľké množstvo objednávok. V dôsledku toho majú vcelku dominantné postavenie na trhu. Aj keď tento stav má ďaleko od ideálneho, bolo by problematické nazvať ho kartelom.

Odpoved' 2:

Je treba povedať, že náklady na prepravu umenia neustále rastú a že mnohé múzeá majú pocit, že sú privysoké. Dôvody sú rôzne. V niektorých členských štátoch napríklad nie je dostatok dopravných spoločností, ktoré spĺňajú požiadavky ustanovené príslušnými pracovníkmi vzhľadom na infraštruktúru vozidiel a splnenie určitých štandardov kvality vzhľadom na baliace materiály, personál, atď. Mnohé múzeá nie sú ochotné akceptovať dopravnú spoločnosť vybranú na základe postupu verejného obstarávania (proces výberového konania). Niektoré múzeá nie sú ochotné akceptovať poskytnutie štátnej záruky za vzniknuté straty. Často sa vyžaduje dodatočné súkromné poistenie, ktoré môže byť dosť nákladné. Otvoreniu trhu by pomohlo nasledovné:

- * postupy pre udeľovanie licencií dopravným spoločnostiam na základe spoločných štandardov (niektoré členské štáty majú vlastné systémy),
- * uznávanie poskytovania štátnej záruky aspoň pre múzeá financované z verejných zdrojov,
- * uznávanie dopravných spoločností vybraných na základe postupov verejného obstarávania,
- * zjednodušenie časovo veľmi náročného administratívneho postupu v oblasti nariadení EÚ pre prepravu putovných výstav (právne predpisy EÚ v oblasti obstarávania) – vypracovanie rámcových zmlúv.

Odpoved' 3:

Proces sa musí zinsitucionalizovať, aby mohla pokračovať diskusia o mobilite zbierok, ktorá sa začala v roku 2008. Mala by sa vytvoriť stála pracovná skupina, aj keď účasť by mala byť dobrovoľná. Dialóg s CEN by sa mal v každom prípade zintenzívniť. Pracovná skupina odporúča intenzívnejšie zahrnutie siete NEMO a skupiny Bizot Group. Okrem toho je potrebné väčšie zapojenie orgánov pre verejné financovanie a zástupcov múzeí v CEN. Zatiaľ sú v skupine hlavne zástupcovia dopravných spoločností.

Odpoved' 4:

Malo by sa vyhýbať zmluvám so spoločnosťami, ktoré ponúkajú výhody na mieste (v prevádzke - múzeum, a pod.)!

Odpoved' 5:

Je potrebná hĺbková štúdia, aby bolo možné určiť náklady vzniknuté pri preprave umenia. Podskupina Doprava nie je v pozícii vykonať serióznu štúdiu z dôvodu nedostatočných logistických a ľudských zdrojov. Podskupina preto navrhuje spustenie výskumného projektu v spolupráci s múzejnými zariadeniami (napr. Inštitút pre múzejný výskum v Berlíne a NEMO) na európskej úrovni alebo v spolupráci s vysokými školami (štipendia PhD).

Cindy Zalmová: vytvorenie európskych štandardoch by nepochybne pomohlo znížiť náklady. Európsky výbor pre normalizáciu v súčasnosti pracuje na štandardizácii balenia (CEN/TC 346 WG 5). Mimoriadne dôležitým aspektom skôr, ako sa predmety vôbec zabalia, je však hodnotenie rizika. Pani Zalmová navrhla prijatie požiadaviek prispôsobených na mieru špecifickým rizikám každej pripravovanej prepravy predmetov kultúrnej hodnoty a medzi iným používanie opätovne použiteľných prepravných schránok.

Nasledujúce opatrenia by slúžili na zníženie nákladov:

- **Balenie**
 - > Opätovne použiteľné prepravné materiály; jasnosť vzhľadom na hodnotenia rizika pred zabalením predmetu, t. j. optimalizácia baliacich systémov tak, aby vyhovovali prepravným trasám.
- **Preprava**
 - > Preverenie, či by sa nemohli používať menšie vozidlá, keďže dokážu pokryť dlhšie vzdialenosti.
 - > Dodržiavať pri preprave pravidlo 21 hodín: väčšina destinácií v Európe sa dá dosiahnuť do 21 hodín; bolo by teda možné ušetriť náklady na ubytovanie.
 - > Monitorovací systém pre kamióny/vozidlá umožňujúci lokalizáciu tovaru kultúrneho charakteru v ktoromkoľvek okamihu – sledovacie zariadenie.

Kate Parsonsová poukázala na to, že donori často požadovali dodatočnú poisťnú ochranu nad rámec poskytnutia štátnej záruky, tiež s cieľom pokryť riziká, ktoré sú inak vo všeobecnosti vylúčené. Navrhla doplniť do Súboru nástrojov niekoľko harmonizovaných (vrátane jazykovo) letákov a formulárov týkajúcich sa otázky a zintenzívnenia odbornej prípravy a pokročilej odbornej prípravy v tejto oblasti.

Otázky položené Hane Procházkovej: Európska komisia, GR TAXUD:

Skutočnosť, že tovary boli zahrnuté do nomenklatúry nariadenia 731/2010, má závažné finančné dôsledky pre umelcov. Budú podliehať buď zníženej daňovej sadzbe vo výške 7 % alebo vyššej daňovej sadzbe vo výške 19 %. Podľa akých kritérií Komisia tovar klasifikuje? Zahŕňa tovar kultúrneho charakteru? Kedy presne je možné usudzovať, že materiály sú fyzickou súčasťou iných položiek a z toho dôvodu predstavujú umenie v súlade s definíciou uvedenou vo viacerých rozhodnutiach, ktoré vydal Európsky súdny dvor? Mnohí umelci (napríklad dizajnéri nechtov alebo umelci pracujúci so svetlom, sochári, maliari, atď.) rozhodne potrebujú materiály, ktoré sa veľmi ťažko klasifikujú. Zvážila Komisia dôsledky pre odvetvie kultúry?

Odpoveď:

V súlade so smernicami EÚ platnými od roku 2010 sa tovary majú klasifikovať na hraniciach EÚ. Smernice obsahujú určité pravidlá pre klasifikáciu umeleckých zámerov a iných tovarov. Počas klasifikácie na hraniciach vznikajú zas a znovu problémy; príslušná komisia (ktorej členmi sú zástupcovia všetkých členských štátov) musí zvážiť všeobecné právne a reálne aspekty. Príkladom je klasifikácia zo dňa 11. augusta 2010, keď komisia klasifikovala video inštaláciu (Hall of Whispers (Sieň šeptov), autor Bill Viola) ako 'prehrávač DVD a projektory' a svetelnú inštaláciu ako 'osvetľovacie telesá' (šesť vertikálnych a vycentrovaných fluorescenčných svietidiel so striedavým studeným bielym/teplým bielym svetlom (1973), autor Dan Flavin). Komisia uviedla, že v dôsledku malých úprav, ktoré umelec vykonal, technický tovar nestratil svoju pôvodnú funkciu. Komisia uviedla, že jej klasifikácia vychádzala výlučne zo špecifických vlastností výrobku a že bolo ťažké uviesť presné definície, a to najmä preto, že klasifikácia bola založená na tom, ktoré pole Kombinovanej nomenklatúry (KN) najlepšie výrobok opisuje.

Otázky položené Helene Strohschneiderovej, GR MOVE

Môžete, prosím, objasniť nové ustanovenia uvedené v nariadení EÚ č. 300/2008? Situácia je nasledovná: od apríla 2010 sú za 'známych odosielateľov' považovaní iba odosielatelia, ktorých schválili orgány a ktorých podrobné údaje boli zaznamenané do databázy EÚ. To však zahŕňa výrobu a tiež balenie na mieste, pokiaľ nie je možné jednotlivé zásielky označiť ako letecký náklad až do fázy, keď sú vybrané pre účel splnenia objednávky. V prípade tovarov kultúrneho charakteru to tak obvykle nie je. To znamená, že múzeám vznikajú extrémne vysoké náklady a čelia vysokým rizikám, keďže obvykle nie sú

odosielateľmi. Problémom je, že verejne financované múzeá sú povinné zadávať verejné zmluvy prostredníctvom výberových konaní. **Ak sa zmluva zadá spoločnosti, ktorá nie je registrovaná ako oprávnený zástupca, neexistuje iná možnosť ako zaobchádzať so zásielkami ako s bežným nákladom a vystavovať ich všetkým obvyklým kontrolám (otváranie balenia, atď.) To považujeme za neprijateľné riziko.**

Odpoveď:

V apríli 2010 sa zmenil iba postup, nie však podmienky, ktoré musí 'známy odosielateľ' splniť, aby sa stal súčasťou bezpečného dodávateľského reťazca.

- Aby bola spoločnosť akceptovaná ako 'známy odosielateľ' (odosielateľ zásielky, napríklad múzeum, obchodník s umením, atď.), musí byť zaregistrovaná u orgánov členského štátu pre bezpečnostnú ochranu letectva a preukázať, že spĺňa určité základné požiadavky vzhľadom na bezpečnosť (informovanosť personálu o bezpečnosti, bezpečné balenie, kontaktná osoba pre bezpečnosť, atď.). Po dokončení registrácie sa spoločnosť zadá do databázy EÚ, ktorú môžu využívať ostatné spoločnosti. Výnimočne a iba do roku 2013 môže byť 'známy odosielateľ', ktorého zaregistroval 'oprávnený zástupca' (obvykle prepravca nákladu) pred rokom 2010, naďalej súčasťou bezpečného dodávateľského reťazca.
- Skutočne, ak je 'známym odosielateľom' neznámy odosielateľ (napríklad múzeum alebo obchodník s umením nezaregistrovaný u orgánov), zásielka je obvykle vystavená fyzickej kontrole zo strany 'oprávneného zástupcu' (prepravca nákladu, dopravná spoločnosť, kontrolné zariadenie na letisku, letecký prepravca, atď. zaregistrované u orgánov členského štátu pre tento účel). Prekvapilo by ma, keby obvyklý prepravca umeleckých diel nebol oprávneným zástupcom - mnohí prepravcovia nimi už sú. Sú schopní preložiť návrhy ako a kde je možné umenie v závislosti od jeho povahy a konzistencie najlepšie kontrolovať. Ak však nie je zaregistrovaný ani odosielateľ ani dopravná spoločnosť, potom bude musieť kontrolné zariadenie na letisku alebo na špeciálne vyhradenom mieste pre náklad obal skutočne otvoriť.

ČLENOVIA PRACOVNEJ SKUPINY OMK

Táto práca by nebola možná bez mnohých mesiacov obetavej oddanosti a aktívneho úsilia spolupredsedníčok tejto skupiny OMK:

Hillary Bauerovej (Veľká Británia) a **Rosanny Binacchovej** (Taliansko),

predsedov podskupín:

Werner Weber (Nemecko),

Sandra van Kleefová (Holandsko),

Kim Smitová (Írsko), a

Hans Feys (Belgicko).

a ostatných členov skupiny:

Doris Karnerová (Rakúsko),

Odile Chopinová a **Caroline Marchantová** (Belgicko),

Ekaterina Djoumalievovová (Bulharsko),

Katrin Mochovakiová a **Despo Pilidesová** (Cyprus),

Magda Němcová (Česká republika),

Norbert Haase (Nemecko),

Peter Navntoft (Dánsko),

Aleksandra Murreová, **Marju Reismaaová** a **Kersti Kuldnová** (Estónsko),

Maria Agundel Leirová, **Ana Tomášová** a **Mar Noguiera** (Španielsko),

Tiina Eerikäinenová a **Päivi Salonenová** (Fínsko),

Claire Chastanierová, **Philippe Saunier** a **Orane Proisyová** (Francúzsko),

Sofia Tsilidouová (Grécko),

Helga Herendiová, **Eszter Valyiová**; **Annamária Halászová**

a **Diana Balázsová-Szécsiová** (Maďarsko),

Anita Jirgensoneová (Lotyšsko),

Gosia Nowaraová (Luxembursko),

Ruta Pileckaiteová (Litva),

Martin Spiteri (Malta),

Frank Bergevoet, **Marja Peeková**, **Sezen Kapanová** (Holandsko),

Piotr Szpanowski (Poľsko),

Clotilde Mendesová (Portugalsko),

Raluca Capotová a **Mircea Angelescu** (Rumunsko),

Eva Lena Bergströmová (Švédsko),

Gojko Zupan (Slovinsko), a

Branislav Rezník (Slovensko).